

Udeleženci simpozija Mladina danes med obiskom v Savi — Foto: F. Perdan

II. sejem obrti in opreme v Kranju

Sejem še ni postal ogledalo gorenjske obrti

V navzočnosti predsednika kranjske občinske skupščine Slavka Zalokarja, predstavnika republiške gospodarske zbornice, nekaterih predstavnikov gorenjskih gospodarskih organizacij in drugih je v soboto dopoldne predsednik strokovnega odbora za Gorenjsko pri republiški gospodarski zbornici Maks Drobež odprl II. sejem obrti in opreme v Kranju.

Pobudo za sejem je dal lani strokovni odbor za obrt. Z njim so hoteli prikazati obrtno dejavnost na Gorenjskem in zbuditi med potrošniki in trgovino zanimanje

za obrtne izdelke. Skratka, sejem naj bi postal ogledalo gorenjske obrti.

Zal pa po dveh sejnih lahko ugotovimo, da za sejem ni pravega zanimanja tako med zasebnimi obrtniki kot med družbenimi obrtnimi podjetji. Lani je na primer na sejmu razstavljalo 45 zasebnih obrtnikov in 10 družbenih obrtnih podjetij. Letos se je število zasebnih obrtnikov povečalo na 52, družbeno obrt pa zastopa le eno podjetje. Na Gorenjskem pa je trenutno 1145 zasebnih obrtnikov in 69 družbenih obrtnih podjetij. Obe dve —

zasebna in družbena obrt — pa zaposlujeta 6986 delavcev.

Ko smo se o tem pogovarjali s predstavniki sejma in strokovnega odbora za obrt za Gorenjsko so nam povedali, da je vzrok za tako slabo udeležbo oziroma zanimanje za sejem treba iskati v polni zaposlenosti obrtnikov in obrtnih podjetij. »Obiskali smo prek 200 obrtnikov in obrtnih podjetij in se z njimi pogovarjali, da bi razstavljali na letošnjem sejmu. Dobili smo nič koliko odgovorov, da imajo preveč dela, da bi lahko deset dni razstavljali na sejmu,« nam je povedal direktor sejma Alojz Okorn.

Predsednik strokovnega odbora za obrt Maks Drobež pravi, da so se letos pogovarjali s predstavniki osnovnih in strokovnih šol in z avdom za zaposlovanje delavcev, da bi v okviru sejma pripravili tudi nekatere druge prireditve, praktične pri-

(Nadalj. na 16. str.)

Seja predsedstva ZKJ

Včeraj je bila v Beogradu V. redna seja predsedstva centralnega komiteja ZKJ, na kateri so obravnavali aktualna vprašanja s področja družbenoekonomskih odnosov. Na seji so bili tudi predstavniki zvezne konference SZDL, zveze sindikatov, zve-

ze mladine in zvezni sekretar za finance Janko Smole. Uvodni referat je imel član izvršnega biroja CK ZKJ Kiro Gligorov.

Na seji so imenovali tudi odbor za proslavo 100. obletnice rojstva V. I. Lenina.

—jk

Tuji mladinci obiskali Savo, Iskro in Elan

V našem časniku smo že poročali, da se je v soboto začel na Bledu mednarodni seminar z naslovom Mladina danes. Na njem sodeluje 150 mladincev iz 80 držav Evrope, Azije, Afrike in obeh Amerik. Na njem ni predstavnikov Avstralije, od evropskih držav pa predstavnikov Švedske in Albanije.

Včeraj dopoldne so se udeleženci seminarja razdelili v tri skupine in obiskali tri

gorenjske delovne kolektive: Savo in Iskro v Kranju ter Elan v Begunjah. S predstavniki omenjenih kolektivov so se pogovarjali o proizvodnji in sistemu delavskega samoupravljanja ter o vlogi družbenopolitičnih organizacij predvsem zveze mladine v podjetju.

Po obisku tovarn so se mladinci udeležili sprejema na Šmarjetni gori nad Kranjem.

J. K.

Pravniki o go- spodarskem kriminalu

Na Bledu se je začelo v ponedeljek, 13. oktobra, štiri-dnevno posvetovanje o problemih gospodarskega kriminala, ki sta ga organizirala jugoslovansko društvo za kazensko pravo in kriminalogijo ter zveza društev pravnikov v gospodarstvu Jugoslavije. Zanimanje za to posvetovanje je veliko, saj se je njem

zbralo prek 500 pravnikov iz vse države.

Prvi dan posvetovanja so udeleženci poslušali uvodni govor predsednika jugoslovanskega združenja za kazensko pravo in kriminalogijo dr. Pante Marina. Predsednik je opozoril na govorice, da se gospodarski kriminal vztrajno širi, čeprav statistike dokazujejo nasprotno. V zadnjih petih letih se je število prekrškov v gospodarstvu zmanjšalo za 13 odstotkov. Zato marsikateri pravnik meni, da nekateri primeri gospodarskega kriminala še vedno ostanejo neodkriti ali prikriti.

Za njim so spregovorili nekateri znani pravni strokovnjaki: dr. Miroslav Djordjević iz Beograda, dr. Peter Kobe iz Ljubljane, dr. Anton Skobir iz Ljubljane in dr. Franjo Bačić iz Skopja.

Udeleženci posvetovanja bodo obiskali tudi Vrbo, Gospodarsko polje, Celovec in Beljak, v ponedeljek zvečer pa jih je sprejel podpredsednik republiškega izvršnega sveta dr. Franc Hočevnar.

—jk

II. SEJEM OBRTI IN OPREME
V KRANJU OD 11. - 20. X. 69

Desetletna želja se prebuja

V Kranju so se začeli pripravljati na ustanovitev osrednjega mladinskega kluba

Na občinski konferenci zveze mladine v Kranju so se začeli pripravljati na ustanovitev osrednjega mladinskega kluba. To za Kranj ni nekaj novega, saj je ideja o osrednjem mladinskem klubu stara že deset let, vendar zaradi različnih vzrokov ni padla na plodna tla. Začete akcije so bile premalo izdelane in usklajene.

**MISLITE
PRAVOČASNO
NA STANOVANJE**

**zato
varčujte
pri**

**Gorenjski
kreditni
banki**

**ki vam odobri
NA PODLAGI
PRIVARČE-
VANEGA
DENARJA**

kredit

po 2 % obrestni meri

Obenem sodelujete pri
nagradnih žrebanjih,
če varčujete najmanj
za dobo dveh let.

Po desetih letih so začeli znova. Posebna skupina pri predsedstvu občinske konference zveze mladine pripravila dokumentacijski material, ki bo na koncu akcije verjetno precej obsežen. Zgodovinski uvod, če tako zapišemo, je že narejen. V njem avtorji omenjajo desetletna prizadevanja, možnosti in neizpolnjene obljube tistih, ki so zagotavljali, da se bodo prostori za klub že našli. Od tega je ostalo bore malo: z različnimi razpravami in ugotovitvami popisani listi in zapisniki sestankov ter konferenc. V tem času so v nekaterih večjih slovenskih krajih že nastali dokaj trdni mladinski klubi (Velenje, Idrija, Cerkno, Murska Sobota, Maribor), v Kranju pa kljub podpori nekaterih družbenih organizacij želja in potreba mladine nista bili uresničeni. Prostor za klub je bil nekajkrat že izbran, vendar so ga pristoj-

ni vedno dodelili kakšni drugi organizaciji, na primer: Slavčeva vila, gostilna Lovca, delavski dom, kjer je mladina dosegla, da je dobil v njem svoje prostore plesno-športni klub, plesna in baletna šola, lutkovna sekcija in dvorano, v kateri so vsako nedeljo mladinski plesi.

Pri pregledu dosedanjih prizadevanj za ustanovitev osrednjega mladinskega kluba v Kranju lahko ugotovimo, da na neuspešne poskuse niso vplivali samo v začetku sestavka nanizani vzroki, temveč tudi pomanjkanje denarja. Nikjer se ni mogli našteti potreben dinar kljub trditvam, kako je v Kranju mladinski klub potreben. Vendar takšen, ki bo ustrezal potrebam mladine Kranja in okolice ter povezoval aktivnost nekaterih vaških klubov, ki v občini že obstajajo.

J. Košnjek

Izlet za člane aktiva mladih komunistov

Aktiv mladih komunistov Škofja Loka prireja v nedeljo, 19. oktobra, za svoje člane enodnevni izlet na Urh pri Ljubljani, med izletom naj bi le-ti utrdili stara prijateljstva in sklenili nova poznan-

stva. Izlet, ki se ga bo udeležil tudi sekretar občinskega komiteja ZK Škofja Loka Tone Polajnar, nameravajo zaključiti s piknikom v Iškem vintgarju.

-ig

Seminar za vodstva SZDL

V petek in soboto bo na Jezerskem dvodnevni seminar za predsednike in sekretarje ter člane izvršnih odborov socialistične zveze. Pripravil ga bo izvršni odbor občinske konference ter krajevnih organizacij socialistične zveze v kranjski občini.

Na njem bodo med drugim razpravljali o gospodarskem in družbenem razvoju kranjske občine, političnem delovanju socialistične zveze in o organizacijskih ter kadrovskih vprašanjih občinske in krajevnih organizacij.

A. Z.

Žalna komemoracija na Praprotnem

Na Praprotnem v Selški dolini ob spomeniku padlemu poljskemu partizanu Tadeušu Szadovszkemu je bila minulo nedeljo, 12. oktobra, dopoldne žalna komemoracija, ki so se je udeležili številni visoki gostje, med drugim tudi veččlanska delegacija poljske ambasade — vodil jo je sam poljski vojaški ataše v

Jugoslaviji — in predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine Škofja Loka. Po krajšem kulturnem programu pevcev in recitatorjev, učencev osnovne šole iz Bukovice, ki že vsa leta po vojni skrbijo za grob padlega Poljaka, je posebna četa škofjeloške garnizije Jože Gregorčič izstrelila častno salvo.

Srečanje vojaških vojni invalidov iz Škofje Loke

Minulo soboto, 11. oktobra, so se v Škofji Loki na svečanosti v prostorih Delavske restavracije zbrali vojni invalidi z ožjega mestnega območja. Srečanje je za svoje člane organiziralo Združenje invalidov Škofja Loka. Med

prisrčnim kramljanjem in obujanjem spominov so navzoči — kakih trideset preživelih borcev ranjencev iz prve in druge svetovne vojne — izrazili željo, da bi bilo treba v bodoče prirediti še več podobnih večerov.

Seja je priprava na konferenco ZKS

Člani centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije so v ponedeljek zvečer sklenili sejo, ki se je praktično pričela že prejšnji četrtek in je bila zaradi praznovanja v Zagrebu prekinjena. Ponovno se bodo sestali v ponedeljek, 20. oktobra. Do tedaj bo namreč posebna komisija pripravila sklepe.

Govorniki so na tej dvodnevni seji v celoti podprli referat Franceta Popita, predsednika centralnega komiteja ZKS, ki je govoril o nekaterih aktualnih idejnopoličnih in družbenoekonomskih vprašanjih v Sloveniji. Gradivo osme seje predstavlja osnovo za bližnjo konferenco ZKS. Vsi razpravljavci so poudarili, da se referat loteva najpomembnejših vprašanj političnega trenutka in nadaljnjega idejnega boja zveze komunistov.

Iz razprave je predvsem bilo moč sklepati, da so potrebna še temeljitejša prizadevanja za uresničevanje sprejetih dokumentov in za uresničevanje principov gospodarske in družbene reforme. Pa ne samo to. Zaostri je potrebno, tudi borbo zoper vse tiste, ki za gesli demokracije in samoupravljanja predvsem uveljavljajo svoje interese.

Stevilni razpravljavci, med njimi pa še posebno poglobljeno Edvard Kardelj, so se lotili odprtih vprašanj okrog pojmovanja delavskega razreda pri nas.

Med razpravljavci so bili tudi nekateri člani centralnega komiteja ZKS z Gorenjske. Tako je razpravljaval Martin Košir o nekaterih nerešenih vprašanjih družbenoekonomskih odnosov. Vinko Hafner o nekaterih pojmovanjih delavskega razreda in o so-

Delovne konference sindikalnih organizacij

V delovnih organizacijah v kranjski občini so se v ponedeljek začele delovne konference sindikalnih organizacij. Na njih bodo člani sindikata pregledali težave delovnih organizacij, delo sindikata v zadnjem obdobju in se dogovorili za delo v prihodnje. Na delovnih konferencah pa bodo izvolili tudi delegate za občni zbor občinskega sindikalnega sveta, ki bo decembra.

Občinski sindikalni svet je ob tej priliki izdal posebno časopisno informacijo, s katero bo člane sindikata v delovnih organizacijah seznanil o dosedanjem delu organov sindikata v občini in o prihodnjih nalogah. Informacija je izšla danes (sreda) v 12 tisoč izvodih.

A. Z.

cialni diferenciaciji in Stane Mešič o političnih izkušnjah pridobljenih v zadnjem času in o potrebnosti oblikovanja republiškega aktiva, ki naj bi usklajeval skupne akcije.

Tednu otroka ob rob

Kaj bo z Novigradom?

Na razširjeni seji predsedstva občinske zveze društev prijateljev mladine v Kranju kakor tudi na sprejemu pionirjev pri predsedniku občinske skupščine Slavku Zolotarju je bilo slišati o težavah nekdanj tako obetavčega letovišča za otroke v Novigradu. Vse višje cene spodbivajo otroke, zlasti najbolj potrebne, in letovišče dobiva obeležje splošnega turističnega objekta.

Da bi našim otrokom omogočili letovanje na morju, so se še za časa okraja Kranj vse gorenjske občine močno zavzele za ureditev letovišča. Iz občinskih virov in ob znatnem razumevanju in prispevkih delovnih organizacij je bilo potrošeno za ta objekt več kot 350 milijonov starih dinarjev. Okroglo 300 postelj je omogočilo dokajšen razmah te dejavnosti. Toda z leti so se stvari začele ledo spreminjati. Lokalne oblasti kot turistična območja s posebnimi pooblastili in zahtevami vsako leto dvigajo ceno. Letošnje zahteve so prišle do tega, da je treba plačati 33.000 novih dinarjev zgolj za uporabo obrabe, 25.000 za prispevek vodovodu, 20.000 za odvoz smeti in dizinfekcije ter podobno. Naj zadostuje le podatek, da je z vsemi temi datjavami obremenjena dnevna oskrba otrok za 14 novih dinarjev, pri čemer otrok še nima nič za v usta. Kljub uveljavljanju brezplačnega spremljanja in drugih oblik je že letošnja cena prišla na 24 novih dinarjev.

Potreb za ta letovanja je vsako leto več. Ni čudno, če prihaja že do tega, da imamo 24 odstotkov fantov na- bornikov nesposobnih za vojsko. To je že kriče zdravstveni problem, ki bi ne smel biti merjen z dinarjem pri otrocih.

Kljub temu pa je usoda tega edinega letovišča za gorenjske otroke še dokaj nejasna. V zadnjih letih so prisiljeni sprejemati koga-koli, le da plača. Polovica sob za otroke je že spremenjenih v splošne turistične in zakonske sobe.

Upati je, da se bodo za rešitev tega problema znova zavzele naše gorenjske občine tako kot so se ob reorganizaciji okrajev, ko so to letovišče zaželeli v svojem okvi- ru.

V Škofji Loki raste naselje stanovanjskih orjakov

Pisali smo že o naselju novih stolpnic, ki naj bi v prihodnjih nekaj letih zrastle v Škofji Loki ob Partizanski cesti. Gre za osem modernih 35 metrov visokih poslopij, kakršnih mesto ob sotočju dveh Sor doslej ni premoglo. Štiri bodo stala na vzhodni, štiri pa na zahodni strani sedanjega pokopališča. Izvajalec del domači Tehnik pravkar končuje z gradnjo prve stavbe. Kot smo zvedeli od investitorjev, stanovanjskega podjetja Škofja Loka, bo stolpnica vseljiva sredi prihodnjega meseca, ali točneje — od 10. do 20. novembra. Vsa stanovanja, 48 po številu, so že zdavnaj razprodana (oziroma oddana v najem); 32 jih je odkupila občinska skupščina in gospodarske organizacije, ostala pa zasebniki.

In kakšna je notranjost tega devetnadstropnega velikan? Ima dve dvigali, domofonske naprave, ki avtomatično odpirajo glavna vrata, posebno klubsko sobo, teraso na strehi, centralno kotlovnico, tako veliko, da bo kasneje lahko ogrevala štiri stavbe hkrati, ter jaške za smeti v vsakem nadstropju posebej. Red in čistočo naj bi vzdrževal poklicno nastavljen hišnik — kurjač.

Stanovanj je, kot rečeno, 48, in sicer devet garsonjev z 21 kvadratnimi metri površine (odkupna cena 36.900 din, stanarina 73 din), devet enosobnih (površina 30 kv. metrov, odkupna cena 52.400 din, stanarina 118 din, deset dvosobnih (površina 40 kv. metrov, odkupna cena 78.600, stanarina 178 din), deset večjih dvosobnih (površina 54 kv. metrov, odkupna cena 91.000 din, stanarina 225 din) ter deset trosobnih stanovanj s kabinetom (površina 82 kv. metrov, odkupna cena 129.000 din, stanarina 304 din). Prostorji so deloma opremljeni, kuhinjam na primer — razen hladilnika in jedilnega kota — ne manjka ničesar.

Ob otvoritvi prve stolpnice nameravata stanovanjsko podjetje in Nama Škofja Loka pritičju poslojja od-

preti razstavo pohištva, kjer bodo obiskovalci videli, kakšne so videti sodobno urejene spalnice, jedilnice, saloni itd.

Druga, prav takšna stavba, ki raste tik zraven prve, naj bi bila vseljiva avgusta 1970 — doslej so prodali 41 njenih stanovanj po zgoraj navedenih cenah — tretja pa leto dni kasneje. Okolico bodočega naselja, zelene površine, poti in parkirni prostor za 50 do 60 osebnih avtomobilov, za zdaj še ne mislijo urejati, saj bi zavirala gradnjo drugih stolpnic. Na vrsto bo prišla šele prihodnjo sezono.

I. G.

Po podatkih analitične službe so se v prvem polletju letos osebni dohodki zaposlenih v tržiški občini povečali za 10,3 odstotka in so dosegli 967 dinarjev. Gospodarstvo je imelo v tem obdobju osebne dohodke v višini 953 dinarjev, medtem ko je bil povprečni osebni dohodek zaposlenih v industriji 938 dinarjev. Med industrijskimi organizacijami v tržiški občini so imeli najvišje osebne dohodke v tovarni pil Triglav — 1059 din, v Peku 1054 din in v Tovarni kos in sr-

Povečane terjatve in obveznosti

Izmed šestih točk dnevnega reda 5. seje jeseniške občinske skupščine v petek, 10. oktobra, so odborniki posvetili največ besed informacijam o vzrokih in problemih nelikvidnosti jeseniškega gospodarstva v prvem letošnjem polletju in o poslovnem uspehu delovnih organizacij v jeseniški občini. Na seji so sprejeli še osnutek odloka o premiji za kravje mleko, odlok o cenah geodetskih storitev, dali soglasje k ukinitvi oddelka šole za zdravstvene delavce Jesenice v Trbovljah, na koncu pa so potrdili še več razrešitev in imenovanj.

Med glavnimi vzroki, ki so zmanjšali likvidnost jeseniškega gospodarstva v prvem letošnjem polletju, so na seji jeseniške občinske skupščine omenili hitrejšo rast osebnih dohodkov kot produktivnosti dela, visoko investicijsko potrošnjo, prelihanje sredstev iz gospodarstva v negospodarstvo, povečanje delovnih organizacij, ki poslujejo z izgubo in primere finančne nedisciplin. O poslabšani likvidnosti jeseniškega gospodarstva govori tudi naraščanje terjatev in obveznosti, medtem ko so se zaloge povečale za 5 odstotkov, se je celotni dohodek za 28 odstotkov. Nelikvidnost gospodarskih organizacij je očitna tudi pri številnih blokiranih žiro računih, katerih število se je v prvem polletju letos povečalo, poleg tega

pa se je podaljšalo tudi trajanje dni blokacij. Zaradi tega so si morali prej finančno solidna obrtna in trgovska podjetja zaradi pomanjkanja obratnih sredstev sposojati sredstva rezervnega sklada za izplačilo osebnih dohodkov (Kovinoservis, Kovinar, Kroj, Delikatesa, Gorenjka).

Ceprav je jeseniško gospodarstvo doseglo v letošnjem prvem polletju 28-odstotno povečanje celotnega dohodka, se je v tem obdobju povečala tudi poslovna izguba in znaša 26.540 dinarjev ali za 6 odstotkov več kot lani. Pri tem je treba omeniti, da levji delež odpade na jeseniško železarno, ki je doseglo kar 87 odstotkov vsega celotnega dohodka občine in njena nelikvidnost odločilno vpliva na skupne rezultate poslovanja.

V. G.

Večji osebni dohodki

pov — 1044 dinarjev, najnižje pa v Bombažni predilnici in tkalnici — 819 din, tovarni usnja Runo — 842 din in v obratu kartonažne tovarne Ljubljana-lepenka — 863 dinarjev.

Negospodarstvo v tržiški občini je imelo v letošnjem prvem polletju povprečni osebni dohodek v višini 1197 dinarjev. Prosvetni delavci so imeli povprečni osebni dohodek 1234 dinarjev, zaposleni v prosvetno-kulturni dejavnosti pa 960 dinarjev. Med šolami je bil najvišji povprečni

osebni dohodek na osnovni šoli heroja Bračiča — 1283 dinarjev, med kulturno-prosvetnimi dejavnostmi pa je po višini povprečnega osebnega dohodka v prvem polletju letos na prvem mestu delavska univerza — 1226 dinarjev, na drugem mestu pa zveza kulturno-prosvetnih organizacij — 1198 dinarjev.

Druge negospodarske dejavnosti so imele v prvih šestih mesecih letos 1192 dinarjev povprečnega osebnega dohodka na zaposlenega.

vig

Predstavljamo vam:

Grand hotel Toplice Bled

Kolektiv hotelskega podjetja Toplice z Bleda je v letošnjih devetih mesecih v primerjavi z enakim lanskim obdobjem povečal celotni dohodek podjetja za 45 odstotkov, in sicer od 4,38 milijona dinarjev na 6,33 milijona. Število prenočitev se je v enakem razdobju povečalo od 40.697 na 54.173 ali za 33 odstotkov. Razlogi za takšno povečanje so predvsem v zelo uspešnem poslovanju v zimski sezoni, deloma pa tudi v doseganju višjih prodajnih cen. Od vseh ustvarjenih prenočitev in dohodka odpade na konvertabilno področje 90 odstotkov, med gosti pa so prevladovali Zahodni Nemci, Angleži, Italijani, Avstrijci in Američani.

Z rekonstrukcijo, ki jim je omogočila povišanje prodajnih cen na mednarodnem turističnem trgu, se je podjetje precej zadolžilo, tako da kljub uspešnemu poslovanju in povečevanju dohodka ne more ustvarjati sredstev za razširjeno reprodukcijo. Letne anuite- te znašajo kar 23 odstotkov celotnega ustvarjenega bruto dohodka, kar je po njihovem mnenju precej nenormalno, vendar podjetje vse te obveznosti redno odplačuje. Iz tega sledi, da bi morala družba nuditi gostinstvu in turizmu blažje kreditne pogoje, sicer bo razširjanje teh dveh panog v prihodnje precej problematično.

V. G.

Drobci iz razmišljanj o gospodarjenju v občini Jesenice

Zaradi enostranske razvitosti lahko kdaj pa kdaj požaneš dvojno žetev, vendar moraš računati s tem, da boš več let zapovrstjo morda ostal brez nje

(Nadaljevanje)

ZELEZARNA — OSTALA PODROČJA GOSPODARSTVA

Naša občina je bila v preteklosti zelo enostransko gospodarsko razvita in takšnega stanja še nismo mogli spreminiti, čeprav tečejo prizadevanja v tej smeri že dolgo vrsto let. Vse gospodarstvo zunaj železarne predstavlja danes pičlih trideset odstotkov gromotne substance. V zadnjih dvajsetih letih je bil zabeležen razvoj, ki kaže, da vložena prizadevanja le gibljejo položaj v zaželeno smer, saj se je delež železarne manjšal v gospodarstvu občine letno približno za en odstotek. S tem, ko računamo na zvišanje proizvodnje in na večje zneske realizacije v železarni in govorimo istočasno o popravilanjih sedanjega razmerja v prid pestrejši gospodarski strukturi, se zavedamo, da se mora

ostalo gospodarstvo razvijati znatno hitreje kot železarna, če naj spreminja sedanje stanje.

Pogoji gospodarjenja v ostalih vrstah gospodarskih dejavnosti in v drugih delovnih organizacijah so bili ne le letos, pač pa že nekaj minulih, znatno ugodnejši kot v železarni. Tod družbeni instrumentarij mnogo pravičneje odmerja pogoje, od katerih je odvisna stopnja prosperitete.

Spreminjanje razmerja med težo, ki jo imajo v gospodarstvu železarna in ostala podjetja, je oprto na več zelo resnih stvari, ki so v naši občini konstantno že dvajset let prisotne. Naj navedem samo eno težko posledico, ki izvira iz enostranske gospodarske razvitosti. Železarna je obrat težke industrije in ker je njena oprema mestoma zelo zastarela, lahko spričo pogojev, kakršni so v takšnem podjetju, zaposluje pretežno le zdravo moško delovno silo. Zarad tega imamo v jeseniški občini enega najslabših raz-

merij med številom zaposlenih žena in moških. Zaposlovanje žena je torej treba organizirati zunaj železarne. Ker pa se lahko imamo, če odmislimo železarno, za skoraj gospodarsko nerazvite, je razumljivo, da možnosti za zaposlovanje žena v preteklosti skoraj ni bilo in jih je še danes zelo malo. Zaradi tega tudi proračun marsikatero jeseniško družino izgleda precej drugače kot v ostalih gorenjskih družinah. In ker je tako, je tudi kupna moč nižja in je po tej plati akumulacija sredstev za javne potrebe ogrožena.

Ze ta podatek jasno kaže, kam so oprta naša prizadevanja. Če želimo ustvariti možnosti za zaposlitev potencialne delovne armade žena (ocenjena je na tisoč, na kartonih zavoda za zaposlovanje pa je stalno okoli 250 registriranih, običajno dokaj akutnih), je za jeseniško občino neobhodno potrebno razviti komplementarno lahko industrijo in narediti obsežne premike na področju terciarnega področja gospodarjenja.

Ker smo zadnji dve leti vlagali velike napore, s katerimi smo želeli pospešiti prestrukturiranje gospodarstva jeseniške občine, je danes vidnih že nekaj začetnih uspehov. Pospeševali smo predvsem takšne dejavnosti, ki sodijo v predelovalno industrijo in predelujejo domače surovine ali polizdelke.

F. Zvanj

(Dalje prihodnjilj)

Matija Markelj: Če smo vsi za to, da napravimo red, predlagam, da se pogovorimo

Razpravljajmo naprej o nekaterih nerešenih vprašanih naše družbe. Prvi, ki nam je v treh sestavih ljubeznivo odgovoril na naša vprašanja in povedal svoja mnenja, je bil sekretar medobčinskega sveta ZK za Gorenjsko Stane Mešič. Izpolnjujemo torej dano obljubo in nadaljujemo s pogovori. Tokrat vam v odgovorih predstavljamo sekretarja komiteja občinske konference zveze komunistov Radovljica Matija Marklja.

Tito je v Zadru dejal, da je potrebno zvezo komunistov izčistiti. Dejal je, da je v njenih vrstah preveč takšnih, ki vanjo ne sodijo. Ste razpravljali o tem in kaj ste priporočili osnovnim organizacijam?

O tem že govorimo in sprejemamo sklepe od VI. kongresa ZKS dalje, vendar ne moremo reči, da smo kaj bistvenega napravili. Izčiščenje ZKS smo preveč prepuščali posameznikom. Kot dokaz za to navajam ugotovitve, da imamo pri nas veliko število komunistov, ki ne delajo v organizaciji in tudi ne plačujejo članarine. Dgovorili smo se, da vse te komuniste črtamo iz članstva in tako napravimo prostor za nove, ki so pripravljeni in voljni sprejemati dolžnosti in se po svoji sposobnosti prizadevati za uresničitev programa in stališča zveze komunistov. Izrečene besede tovariša Tita ob obisku v Dalmaciji in drugih krajih potrjujejo, da je vsak dvom o opravičenosti črtanja neaktivnih komunistov odveč. Zato smo se na seji komiteja in kasneje na posvetu sekretarjev domenili o neposrednih nalogah glede tega. Pri tem pa želim poudariti, da moramo biti tudi samokritični in da tudi sami nismo vsega napravili in člani ZK usposobili, da bi bili učinkovitejši. Mislim, da je vzrok za tako stanje naša kadrovska politika, razvrednotenje družbenopolitičnega dela in nakopičenost problemov, ki čakajo. Da ne bi tjavendan govorili, je nujno treba izdelati analizo o delavnosti članov ZK in na

podlagi dokazov ustrezno ukrepati. Če smo vsi za to, da napravimo red, predlagam, da se pogovorimo, sprejemamo sklepe in gremo v akcijo. Prepričan sem, da smo v občini sposobni brez težav to izpeljati, dvomim pa o pripravljenosti drugih forumov. Razprave in sklepi konferenc osnovnih organizacij, materiali in teze za prihodnje seje organov ZK in izrečene besede tovariša Tita mi dokazujejo, da smo tudi z reorganizacijo ZK šele na začetku, vendar na pravi poti.

TREBA BO NAPRAVITI INVENTURO

Pred nedavnim ste govorili o gospodarstvu v radovljiški občini. Ta razprava je pravzaprav nadaljevanje dogovorov na zadnjem plenumu CK ZKS. Kakšne rezultate pričakujete?

Res je, o tem smo razpravljali na zadnji konferenci ZK in nato na seji komiteja. Sklepe smo tudi posredovali vsem delovnim organizacijam in občinski skupščini z namenom, da se z njimi seznanijo, jih preučijo in pomagajo uresničiti. Govorili smo o nekaterih perečih gospodarskih vprašanjih kot npr.: primerjalno o doseženih finančnih kazalcih gospodarskih organizacij, razvoju turizma v občini, kadrovske politiki, poslovnotehničnem sodelovanju med posameznimi podjetji in drugem. Poletni meseci in drugi aktualni problemi so do neke mere zavirali reševanje teh vprašanj oz. boljše rešeno ne razpolagamo z oceno, do kje smo prišli. Na bližnji konfe-

renci oz. seji komiteja bo potrebno napraviti inventuro. Seštevek tega bo pokazal, da je glede vprašanja razvoja turizma napravljeno veliko, da so se delovne organizacije iz lastne ekonomske nuje lotile izdelave programov modernizacije tehnološkega postopka, da skupščina na podlagi argumentov pripravljala konkretna stališča o vodenju drugačne kadrovske politike, še prav posebno o gostinstvu in trgovini ipd. Premalo pa je bilo storjenega glede uresničitve sklepa o preučitvi možnosti poslovnotehničnega sodelovanja in fizične združitve s podjetji v občini (kovinska industrija, lesna industrija, trgovina itn.). Pri tem pa se zavedamo, da tega vprašanja ne moremo časovno ogradiati. Naš interes in cilj je bil, da se v konkretnih kolektivih o tem pogovarjajo, preučujejo in v okviru samoupravnih pristojnosti dogovorijo o sodelovanju.

Problem likvidnosti delovnih organizacij je prisoten tudi v naši občini, vendar o tem je že bilo veliko povedanega. Naslednji problem pa je nezadovoljiva preskrba s surovinami in uvoženim materialom.

Ne glede na težave pa sem optimist in prepričan o kadrovskih sposobnostih delovnih organizacij, da bodo tudi te nereformske principe premostili. Naša neposredna naloga naprej pa bo iskati sredstva za razreševanje težav in pripraviti ljudi na realnost gledanja in izvajanja reforme. To je bil tudi naš namen, ko smo to vprašanje postavili na dnevni red konference.

KOMUNISTE MORATE OPOZORITI NA TEŽAVE

Kaj boste govorili na bližnjih konferencah zveze komunistov?

Poleg organizacijskih vprašanj bomo predvsem govorili u uveljavljanju in vlogi zveze komunistov ob pogojih, ki smo si jih zadali z reorganizacijo ZK. Poudarek naj bi bil o vlogi organizacije ZK v krajevni skupnosti, dejavnosti komunistov v družbenopolitičnih organizacijah, društvi, samoupravnih organih ipd. Potrebna bo ocena dosedanjega dela organizacije ZK s poudarkom, da je potrebno naše delo prilagoditi razreševanju aktualnih družbenopolitičnih vprašanj kraja in občine. Ugotavljamo namreč, da nas dogodki prehitevajo in da z dosedanjim delom ne smemo biti zadovoljni. Komuniste moramo opozoriti na težave, ki se lahko rešijo le z enotno in skupno akcijo. Zato pa mora biti določeno medsebojno zaupanje, volja in pripravljenost vodenja razprav glede odprtih vprašanj. Če to dosežemo, potem bomo lahko prepričevali govorili o pozitivnih uspehih, ki smo jih dosegli. Na konferencah osnovnih organizacij ZK po delovnih organizacijah bodo predvsem prisotna vprašanja izvajanja naše gospodarske reforme in položaja neke delovne organizacije. Želim, da bi bila osnova za razpravo materiali in stališča VI. seje CK ZK Slovenije, na kateri so razpravljali o samoupravljanju in organizaciji dela v delovnih organizacijah. Nadalje morajo komunisti oceniti učinkovitost posameznih služb (bank, združenj, zavodov) glede stroškov in zastopanja interesov delovnih kolektivov.

Govoriti moramo tudi o pomanjkanju idejnega usposabljanja članov zveze komunistov in se dogovoriti za konkreten program dela organizacije.

Kmetijske zadruge na Gorenjskem

V gorenjskih občinah je skupno devet kmetijskih zadrug. Kranjska občina ima tri: kmetijsko zadrugo Cerklje, kmetijsko zadrugo Naklo in kmetijsko zadrugo Sloga. Tudi v radovljiški občini so tri kmetijske zadruge. Radovljica ima kmetijsko zadrugo Jelovica, na Bledu je kmetijska zadruga Bled, gozdarsko kmetijska zadruga pa je tudi v Srednji vasi v Bohinju. Skofje-lška občina ima dve kmetijski zadruge: kmetijsko zadrugo Skofja Loka in kmetijsko gospodarstvo, ki ima prav tako sedež v Skofji Loki. V tržiški občini je ena kmetijska zadruga — kmetijska zadruga Tržič s sedežem v Križah. V jeseniški občini ni kmetijske zadruge.

Šola za kmetovalce v Novem mestu

Nekaj let je že, odkar so posamezne kmetijske šole v Sloveniji začele izobraževati tisto kmečko mladino, ki bo ostala doma na kmetiji. Učni program šol za kmetovalce je prirejen potrebam in zahtevam sodobne slovenske kmetije, saj zajema tudi vrsto strokovnih predmetov kot poljedelstvo s travništvom, živinorejo, kmetijsko strojništvo, sadjarstvo in vinogradništvo, varstvo rastlin, ekonomiko gospodarjenja itd. Tako se mladi kmetovalci med šolanjem seznanijo s sodobno kmetijsko mehanizacijo (strojna molza, delo s traktorjem) ter z gospodarnim kmetovanjem.

Za tovrstno kmetijsko izobraževanje je najbolj navdušena kmetijska šola Grm v Novem mestu, ki je šola za kmetovalce osnovala pred tremi leti in jo je obiskovalo že precej mladih kmetov in tistih, ki bodo ostali na kmetiji. Tako bo tudi letos Kmetijska šola Grm sprejela prijave za šolo kmetovalcev do konca oktobra. Pouk se bo začel novembra in končal marca.

Kdor bi se želel vpisati na šolo za kmetovalce, naj pošlje prijavo skupno z zadnjim šolskim spričevalom na naslov Kmetijska šola Grm, Novo mesto. Šola bo vsakega z veseljem sprejela, saj se zaveda, da so možnosti kmečke mladine pri izobraževanju manjše od tiste, ki živi v mestih.

J. K.

September — najdražji letošnji mesec

Običajno cene septembra ne narastejo, toda letos je prišlo do spremembe. Čeprav so se v poletnih mesecih cene živil zaradi večje ponudbe nekoliko zmanjšale, so na drugi strani porasle cene industrijskim proizvodom. Podoben pojav smo opazili tudi v letošnjem septembru — živila so se pocenila za 0,3 odstotka, medtem ko so se industrijski izdelki podražili za 0,9 odstotka, in tako je bil september letos najdražji mesec. Tudi v prihodnjih treh mesecih lahko pričakujemo večje podražitve, saj je tako rekoč vsakoletni pojav, da cene proti koncu leta narastejo. Septembra so se poce-

nile vrtnine in sadje, medtem ko se je podražilo meso, mlečni izdelki in maščobe. Med industrijskimi izdelki so bile septembra cenejše svilene tkanine in konfekcija perila, dražji pa volneni in usnjeni izdelki ter pohištvo in kurjava. Do pocenitve sadja je prišlo zaradi ugodne sadne letine, jajca pa so ostala na ravni avgustovskih cen. Cene volnenih tkanin in trikotaže so se povečale za 0,4 odstotka, obutve, pohištva in gradbenega materiala pa za 1 odstotek. Precej večja — 5 odstotkov — je podražitev pri kurjavi.

Vzporedno s povečanimi cenami nekaterih proizvodov

so porasli tudi življenjski stroški, ki so bili v prejšnjem mesecu za 9 odstotkov nad lansko višino. Sploh lahko računamo, da se bodo v letošnjem letu življenjski stroški povečali za okoli deset odstotkov. V primerjavi z drugimi jugoslovanskimi mesti — upoštevana so glavna mesta republik, je Ljubljana po cenah na trgu najdražje mesto. Ljubljana je svoj »sloves« najdražjega mesta obdržala tudi v primerjavi med Mariborom, Koprom in Novim mestom.

V naši republici vodimo tudi pregled gibanja cen gradbenih stroškov, v njem pa so zajeta štiri gradbena

podjetja. Čeprav ta pregled ne predstavlja popolne slike gibanja gradbenih stroškov, lahko kljub temu ugotavljamo, da so se od letošnjega marca do septembra stroški povečali za okoli 10 odstotkov, zlasti pri gradnji večjih stavb. Sicer so znani tudi podatki, da so se zemeljska dela podražila za 6 odstotkov, zidarska dela za 9, betonska — 11, izolacijska — 13, kanalizacija — 8, steklarska dela — 1, napeljava vode — 12 in napeljava elektrike za dva odstotka. Omenjeni podatki veljajo za gradnjo dvoetažne stavbe, medtem ko je pri večjih stavbah gradnja dražja za 10 odstotkov. V. G.

Preprečevanje drisk z gama globulini

Večino fatalnih drisk sesnih telet in pujskov je zaradi pomanjkljivega in poznega sesanja mleživa. Živali so slabo odporne proti raznim klicam in hitro obole. Ker novorojene živali še niso sposobne same tvoriti obrambna telesa, je izid bolezni v tem času lahko porazen. Do drisk sesnih živali pride tudi pri neustreznem krmiljenju brejih samic, predvsem zaradi pomanjkanja vitamina A, ki je potreben za zdravo rast krovnih epiteli, zaradi neprimerne higijene staj in še zaradi drugih razlogov.

Motnje pa se pojavijo tudi tedaj, če v mleživu ni dovolj protiteles in torej sesanje nima pravega obrambnega učinka. Temu pa vendar lahko pomagamo do neke mere, če vbrizgamo ogroženim živalim ustrezno količino obrambnih teles v obliki gama globulinske injekcije.

Na okužbo odgovori namreč obrambno razvit organizem tako, da tvori klicam ustrezna protitelesa. Protitelesa ali obrambna telesa tvorijo predvsem nekatere celice (plazmatске celice in limfociti), ki jih najdemo največ v vranici in limfnih vozlih, pri brejih samicah pa v velikem številu tudi v maternici in v mlečni žlezi. Po zgradbi so protitelesa sestavljene beljakovine, zbirajo pa se v krvnem serumu kot sestavina globulin-

ske frakcije, gama globulin. Po prestani boleznii lahko ugotovimo v krvi še vedno ustrezna protitelesa, tj. gama globuline. Tako lahko z odvzemom krvnega seruma več starejšim živalim, ki so bile v stiku s klicami raznih bolezni, doblimo serumsko mešanico s širokim spektrom protiteles proti številnim povzročiteljem kužnih bolezni.

Zdravljenje z gama globulini, se vse bolj uporablja tudi v veterinarski praksi, še posebno pri driskah sesnih telet. Zato je primerno na posestvih, kjer razsaja driska sesnih telet, preprečevati bolezen ob drugih merah tudi z vbrizganjem gama globulinov teletom takoj po rojstvu. Vendar pa bo ta poseg uspešen šele, ko bodo zoohigien-ske razmere in prehrana na primerni višini.

V zadnjem času se lahko dobi poleg injekcijskih preparatov tudi take, ki jih prejme tele s sesanjem. Tak je npr. preparat velinax, ki ima poleg antibakterialnih sestavin še vitaminski dodatek (vitamina A in E).

Predvsem pa ne smemo pozabiti na mleživo: Teleta morajo že med uro do ure in pol po rojstvu posesati liter mleživa, nato pa čez dan še dva enaka obroka (tj. 3 litre mleživa v času 24 ur po rojstvu). dr. Bavdek S.

Iz republiške skupščine Ukrepi za boljšo živinorejo

Odbora za proizvodnjo in blagovni promet pri republiškem in gospodarskem zboru republiške skupščine sta na torkovi skupni seji razpravljala o informaciji zveznega sekretariata za gospodarstvo o stanju živinskega fonda, proizvodnje in tržišča z živino in živinorejskih proizvodov.

Po podatkih zveznega zavoda za statistiko se pri nas v zadnjih dveh letih nenehno znižuje stanje živine. Na družbenih gospodarstvih se nadaljuje tendenca zmanjšanja števila stanih govedi. Na družbenih gospodarstvih se je lani število govedi zmanjšalo za 22 odstotkov. Največji padec je ugotovljen v Sloveniji, kjer se je število govedi zmanjšalo za 30 odstotkov. Na zasebnih gospodarstvih je skupni stalež govedi ostal nespremenjen edino v Makedoniji. Slabša se razmerje med plemenitimi pasmami govedi in križanci, oziroma bušami. V Jugoslaviji je prek dva milijona glav živine z znatno slabšo proizvodnjo tako glede prireje mesa kakor produkcije mleka. Zato so potrebni ukrepi, da se ne bi zmanjševal stalež govedi plemenitih pasem. Nujnost takšne usmeritve je v naslednjih podatkih:

Poprečna mlečnost buše je okrog 800 do 1000 litrov mleka letno na kravo, pri plemenitih pasmah (lisasto in rjavo govedo) pa okrog 2000 litrov. Mlado govedo pasme buša priraste do enega leta starosti do 100 kg, mlado govedo lisaste in rjave pasme pa okrog 300 kg. V Sloveniji smo proizvedli poprečno na eno govedo letno prirasta 63 kilogramov, kar bi lahko z ukrepi za zboljšanje pasemske strukture goveje živine ter s pametnejšim gospodarjenjem s teleti močno zboljšali in se približali prirastu 80 do 90 kg na glavo. Če bi to dosegli, bi imeli v Sloveniji letno 15.000 ton govejega mesa več.

Družbena gospodarstva niso zainteresirana za povečanje števila krav. Na to vplivajo proizvodne cene mleka, ki so pri večjem številu družbenih gospodarstev na meji ali pod mejo rentabilnosti, čeprav so odkupne cene pri nas (upoštevam tudi premijo) višje kakor v drugih deželah Evrope. To je zato, ker v kmetijstvu še vedno ne delujejo sodobna dognanja, tehnika in tehnologija. Mlekarne ne odkupujejo redno mleka in ga pogosto plačujejo nižje, kakor pa so zagotovljene minimalne odkupne cene. Če je to točno za širše področje Jugoslavije, moram reči, da v Sloveniji ni tako. Mlekarne v Sloveniji v zad-

njem obdobju redno odkupujejo vse količine mleka iz družbene proizvodnje in ga plačujejo v okviru odloka o formiranju cen mleka. Toda tudi pri nas proizvajalci mleka želijo višjo ceno za odkupljeno mleko, kar utemeljujejo z dejstvi, da so cene mleka nespremenjene že od 1965. leta. V tem obdobju pa so se znatno povečali proizvodni stroški in razne dajatve (vodni prispevek, osebni dohodki, storitve, krma in krmila).

V Jugoslaviji se letno proizvede 2 do 2,1 milijona telet, od katerih jih gre okoli 700 tisoč v zakol. Telet plemenitih pasem, primernih za pitanje in za izvoz, je samo okrog milijon glav, oziroma le polovica. Od tega števila se letno zakolje kot teleta 350.000 glav, medtem ko gre v nadaljnje pitanje za proizvodnjo mesa in potrebe izvoza le okrog 650.000 živali. To pomeni, da letno pokoljemo polovico telet plemenitih pasem, pa čeprav še vedno velja predpis o prepovedi klana telet iz leta 1965. S tem predpisom je prepovedan zakol telet plemenitih pasem izpod 120 kg žive teže oziroma izpod 90 kg, če gre za križance. Od skupnega števila telet proizvedejo družbena gospodarstva le okrog 100.000 telet.

V Sloveniji so naravni pogoji predvsem za živinorejo. Živinorejska proizvodnja v Sloveniji daje 70 odstotkov vseh dohodkov iz kmetijstva. Pretežni del potreb po teletni za domačo potrošnjo in turizem bi lahko dosegli s teleti, spitanimi na težo 180 do 220 kg. Če bi tako gospodarili, potem bi od 111.178

lani zaklanih telet lahko več kot polovico usmerili v reprodukcijo za plemensko vzrejo in nadaljnje pitanje.

Poslanci so menili, da je zadnji čas, da se vprašanje živinoreje ureja na ravni federacije oziroma za vso državo. Kmetje in gospodarske organizacije bi redile več živine, če bi zagotovili višje in trdne cene. Klavnice bi morale imeti večji vpliv na stabilnost trga z živino. V Sloveniji je 120 klavnic, ki delajo s 30- do 50-odstotno zmogljivostjo, obenem pa dosega jo visoke dohodke in visoke osebne dohodke. Vsaj za leto ali dve bi morali prepovedati izvoz telet. Poslanci se niso strinjali s predlogom za uvoz 3000 ton zmrznjenega govejega mesa iz Argentine, ker to ne bi spodbudno vplivalo na naše živinorejce. Glede predloga, da bi povečali uvoz masla od 3000 ton na 5500 ton, so poslanci pripomnili, naj bo to zadnjič. Dejstvo je namreč, da so pri nas še vedno kraji, kjer ni zbiralnic mleka in kmetje zaradi slabih poti še vedno ne morejo prodajati mleka. Poslanci so podprli predlog poslovnega združenja kmetijskih organizacij Slovenije in Gospodarske zbornice, ki sta predlagala za goveda in prašiče nekoliko višje odkupne cene kot ga predlaga Sklad za pospeševanje izvoza živine in mesa (ta sklad so ustanovili pred letom dni).

Za dvig živinoreje je potrebno dolgoročno programiranje proizvodnje mesa za potrebe domačega trga, za potrebe turizma in izvoza.

J. Vidic

Kmetijski nasveti

Gnojenje kmečkih sadovnjakov

Izmenični rodnosti kmečkih sadovnjakov, ki povzročajo veliko in nespodbudno nihanje cen, botruje tudi prepričanje, da teh sadovnjakov ni potrebno gnojiti. Eno leto rodijo preobilno, drugo pa spet nič, ker je drevje preveč izčrpano, da bi lahko zastavilo rod. Vendar je tudi v kmečkem sadovnjaku dobro poplačan strošek gnojenja, posebno še, če hkrati izvedemo tudi nekatere druge ukrepe.

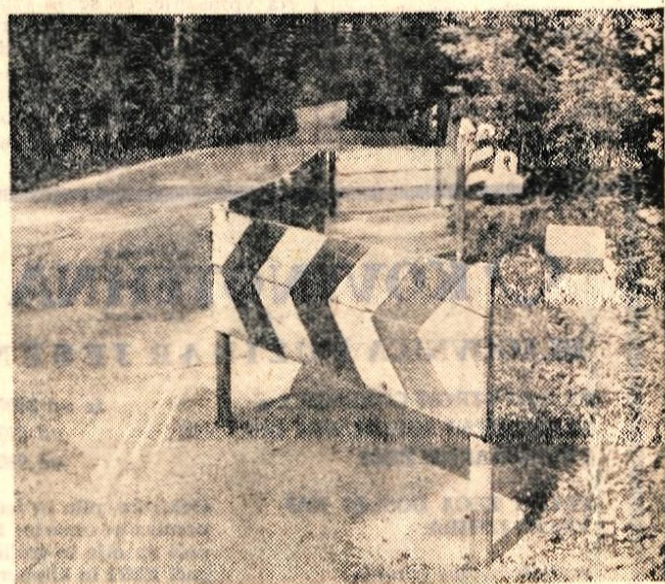
Večina kmetovalcev pri nas še nima kemično raziskanih polj in zato več ali manj gnojil po izkušnjah, približno. Še slabše je s kmečkimi sadovnjaki. Preiskava zemlje pa ni tako draga stvar. Stane le nekaj litrov vina za en vzorec, vendar se kljub temu ne širi tako naglo, kot bi želeli tudi zato, ker si kmetje z običajnim majhnim strokovnim znanjem z ugotovitvami analize ne vedo kaj prida pomagati.

Znano je, da so med tremi najvažnejšimi gnojili: fosforjem, kalijem in dušikom velike razlike v topnosti. Dušik je zelo topen, zato ga voda hitro izpira in prej pride do korenin. Povsem drugačen je fosfor. Če gnojimo z njim samo po površini, se zgodi, da korenin sploh ne doseže, čeprav je dokazano, da je prav pomanjkanje fosforja ena največjih pomanjklivosti naših tal.

Gnojila je torej treba spraviti bliže k koreninam, približno peden globoko, vendar ne med same korenine, ki ne smejo priti v stik z njimi. Trosimo jih pozno jeseni ali zgodaj spomladi v drevesne kolobarje na zalogo kar pomeni več, kot jih drevo eno leto sploh potrebuje. Podobno gnojimo tudi s hlevskim gnojem, ki je zelo koristen za razvoj in rast sadnega drevja. Ko potrosimo, rušo zagrmeno.

Glede količin gnojila je treba upoštevati potrebe rastlin, založenost tal z gnojili in kislost tal, ki je odvisna od njene kemične sestave. Dodati je treba, da ima preobilno in enostransko gnojenje neljube posledice, čeravno zelo spodbuja rast. Če je preveč pognojeno z dušikom, se čas rasti podaljša, plodovi kasneje zorijo, rastlina pa je bolj občutljiva na vremenske nepravilnosti ter škodljivce in bolezni.

Gotovo bodo imeli sadjarji pomisleke, če je smotno gnojiti v kmečkem sadovnjaku. Pa ni tako. Pravilno izvedeno dognovanje povrne trud in izdatke, če ne drugo, že večji pridelek krme v sadovnjaku.

Cesta proti Bohinju je na več mestih takole ograjena, ker se pogreza. Upamo, da je to le začasna rešitev — Foto: F. Perdan

S poti jurišnega bataljona 31. divizije

Mladi Stanko je obležal v idrijskih hribih

Letos poteka 25. leto, ko je štab 31. divizije v Dobračevem pri Žireh ustanovil jurišni bataljon 31. divizije. Bataljon mladih prostovoljcev Gradnikove, Prešernove in Vojkove brigade ter štabnih enot divizije. Bataljon do zob oboroženih mladih članov partije in SKOJ s posebno nalogo, da povsod in vsak čas preseneča in uničuje sovražnika. Ob tej obletnici bodo dne 19. oktobra skupščine občin Logatec, Idrija in Skofja Loka podelile bataljonu domicil. Bataljon pa bo odkril spominsko ploščo na združenem domu v Žireh, ki jo je izdelal iz trofejnega orožja pripadnik bataljona in pisec Ukane Tone Svetina. V plošči bo ponazorjen boj bataljona s VII. bataljonom divizije Princ Evgen.

Ta skromni prispevek k tej obletnici posvečam vsem padlim borcem jurišnega bataljona 31. divizije.

Bilo je temno kot v rogu. Cesta od Kranja proti Bistrici je bila temna in na njej ni bilo žive duše. Pač, pozno zvečer se je ob njenem robu pomikal vojak, oblečen v nemško uniformo. Vmes je počival in prisluskoval. Bil je mladi Stanko, ki so ga Nemci nasilno spravili v vojaško suknjo. Prihajal je na nekajdnevni dopust. V vaškem zvoniku je že odbila polnoč, ko je narahlo potrkal na okno domače hiše. V vasi je bila tema in vladal je mir. Sele, ko je drugič potrkal, se je mati v izbi zdržnila. Gotovo se ni nadejala sina. Ze večkrat je ob poslušanju vesti z ruskega bojišča slišala, kako rečearmeji preganjajo nemško armado tja, od koder je prišla. Pomislila je, da je med temi tudi njen sin, če že ni obležal na prostiranih ruskih tleh. Ob takih razmišljanjih je obsojala voj-

no in tiste, ki so si jo izmislili. Vere, da se bo njen Stanko le vrnil, pa ni izgubila. Da pa se bo vrnil ponoči in na tak način, ni verjela. Kar prestrašila se je, ko je zaslišala trkanje. Kdo neki lazi okrog ob tej uri, je pomislila. Onstran stekla je videla človeško silhueto. Sele ko se je z nosom dotaknila stekla, je zunaj zaslišala sinov glas. Zavrtelo se ji je v glavi in skoraj je bila prepričana, da jo videz vara. Sele, ko je Stanka zares obvela, je verjela, da stoji ob njej lastni sin. Pogrela mu je mleko, besed ni hotelo biti ne konca ne kraja. Vedeti je hotela prav vse, vsako podrobnost za leto dni nazaj. Na vprašanje, če se je vrnil za vedno domov, ji je pri-trdil, toda povedal tudi, da se je vrnil v domače kraje. Vedel je, da ne bo ostal doma. To pa je prvi večer ob srečanju obdržal zase. Ni ho-

tel, da bi to srečanje bilo tudi že slovo. Tako so tekale ure, šele proti jutru sta legla in v razburjenju skušala zaspati.

Drugi večer se je v spremstvu obveščevalca odpravil čez Savo in dalje proti Ratitovcu. V Selški dolini je stopil v Prešernovo brigado. V boju za Železnike je prestopil partizanski ognjeni krst. Ob krstu pa tudi prvo razočaranje, ko se je z bataljonom brez uspeha moral umikati v loško hribovje.

Prve tedne so bili do njega nezaupljivi, čeprav jim je povedal svojo zgodbo do podrobnosti in po resnici. Namestnik komisarja je mnogo razmišljal o njem. Kaj če ga pošilja gestapo, je pomislil. Bil je čas, ko je gestapo vtihotapljal svoje agente v naše enote. Previdnost je bila upravičena. Vsak korak in besedo mladega Stanka so spremljali skojevci. Tega tihega nadzorstva Stanko ni čutil. Od ledinske ofenzive je šel skozi mnoge boje na Primorskem, Gorenjskem, spodaj se je s četniki in belimi v Dolomitih, bojeval se je za Črni vrh, in Baško grapo. Tudi namestnik je moral v njem spoznati hrabrega in sposobnega borca.

Tak je Stanko prišel v jurišni bataljon. Ze prvi dan, ko se zbrali v Dobračevem pri Žireh, je njegova visoka in vitka postava zbujala pozornost. Pa tudi nemška uniforma je močno delovala. Postal je deseter v bataljonu. Njegovo orožje ga je zvesto spremljalo povsod. Tudi pri spanju ga ni odložil. Bojevali se ob njem in biti v zasedi z njim je bilo prijetno. Njegova mirna roka in dobro

oko sta bila jamstvo, da uspeh v napadu ali obrambi ne bo izostal.

Po napornih bojih v okolici Trnovca, na Krasu in v Dolomitih se je bataljon za nekaj dni ustavil v gorski vasi nad Zirovsko dolino. Tu sva imela več prilike, da sva se spoznala. Ze drugo noč sem bil dodeljen v zasedo, v kateri je bil tudi Stanko. V mraku smo hoteli na vzpetino nad vasjo. Od tu se nam je nudil čudovit pogled na vrh treh kraljev, ki je bil ponoči razsvetljen. Od tam je partizanom in terenskim delavcem pretela stalna nevarnost. V snegu smo si izkopali rov in v njem ležali in se potihoma pogovarjali. Stanko je bil že po naravi redkobeseden. Vedno je mislil le na dobljeno nalogo in svojo mater, ki ga je zvesto čakala doma. Bil je buden in stalno na preži. To je najbrž prinesel iz nemške vojske. Čas je tekal počasi, zeblo nas je čedalje bolj. Kaj bi tedaj dal za skodelico toplega mleka. Tudi tega je Stanko znal najti, pa čeprav pozno ponoči. Zgodaj zjutraj smo vsi premrzli in polni ivja dočakali beli dan. Prišla je izmena. Stanku pa se kljub temu ni mudilo v hišo. Ta bi kar ostal še naprej v zasedi.

Topla izba v kmečki hiši je spanec podvojila. Odložil sem brzostrelko in torbico ter naslonil glavo na toplo peč in že se je začela vračati toplota. Stanko pa je le odložil torbico, si poglzel roke in že je bil na delu. Svoje orožje je že imel razstavljeno na sestavne dele na klopi ob peči. Vsak del posebej je zbrisal, važnejše pa tudi namazal. Tedaj pa je prišlo tisto usodno.

Kratek rafal me je predrnil. Skočil sem pokoncu, prepričan, da je sovražnik vdrl v hišo. Bilo je še huje. Ob peči je ves skrušen in žalosten strmel skozi okno deseter Stanko. V izbi je smrdelo po smodniku. Tedaj sem pogledal skozi okno, zagledal naložen voz in ob konjih je na tleh ležal v snegu negiben starejši mož. Naključje je hotelo, da je prišel z vprego mimo okna, ravno tedaj, ko je

Stanko pomotoma pritisnil na petelina. Zadel ga je naravnost v srce. Stanko je odhitel iz hiše, dvignil kmeta, ga skušal oživeti, toda vse zaman.

Da mu nismo odvzeli orožja, bi ga uporabil zase. Ni mogel razumeti, kako se je njemu, ki je bil več v orožju moglo to zgoditi. Soborci, zlasti tisti, iz njegove desetine, so ga mirili in tolažili. Komandant Kovačič Franc Tarzan ni poznal milosti. Bila je vojna in ta milosti ni poznala. Izdal je povelje za razorožitev. Tako se je moral Stanko nasilno ločiti od svojega orožja.

Bolj kot bojazen pred kaznijo, ga je mučil občutek krivde, občutek, da se je to moglo zgoditi njemu, ki je tako dobro poznal orožje. Kot mora je ležalo na njem, to, da je pretrgal življenje dobremu hribovskemu kmetu, očetu nedoraslih otrok, njegovemu in našemu gostitelju. Ti občutki so se še podvojili, ki je nad seboj začutil grozeče orožje soborca, ki ga je stražil. Bil je pripravljen na vse, samo, da bi opral ta madež s sebe, da bi vrnil družini očeta. Ko sem mu opoldne prinesel porcijo neslane fižolovke, sem skušal izmenjati z njim besedo ali dve. Toda vse zaman. Strmel je vame, kot bi hotel reči, ti si lahko vesel, si nedolžen, nisi storil nič žalega, jaz pa sem ubil nedolžnega človeka. Ne zaslužim, da živim naprej.

Na skednju se je potegnil vase in bulil pred seboj. Glasovi otrok in vdove, ki jih je slutil, mu niso dali miru. Najraje bi skočil in se otrokom, ki so izgubili očeta, stokrat opravičil, dal bi vse, kar je imel. Stražar je hodil pred njim in tudi on prisluskoval glasovom, ki so prihajali iz hiše. Stanka je dobro poznal in vedel, da ne potrebuje straže. Toda, kaj je hotel, taka so bila vojaška pravila in povelje komandanta.

Tarzan je o nesrečnem naključju obvestil divizijski štab in čakal nadaljnjih navodil. Tako so minevali dnevi. Stanko je bil še vedno pod stražo in še ni vedel, kako in kdaj se bo stvar zanj končala. Ko je

KOVINOTEHNA Celje

BLAGOVNICA FUŽINAR JESENICE

PRALNI STROJI GORENJE I. a
ELEKTRIČNI ŠTEDILNIKI GORENJE
TRAJNOZARNE PEČI

že od 2490 din dalje
od 470 din dalje
od 980 din dalje

POLEG TEGA DOSLEJ NAJVEČJA IZBIRA:

pralnih strojev gorenje, zoppas, indesit, štedilnikov na

elektriko, plin in trda goriva pomivalne omarice EMO peči na olje in trajnozarne peči EMO in küpperbusch električni bojlerji TIKI

**Priložnost,
kakršne še ni bilo**

NA SEJMU OBRTI IN OPREME od 11.—20. oktobra V KRANJU

UGODNOSTI, KATERE DAJE
EDINOLE BLAGOVNICA
FUŽINAR

znižane cene do 20 %
kredit brez obresti in porokov
brezplačna dostava na dom
reklamne tovarniške cene strojev
z lepoto napako v emajlu

OBISCITE, OGLEDITE SI, IN
PRESENEČENI BOSTE UGOTOVILI, DA TAKO POCENI SE
NISTE KUPOVALI. PRI TEM
PA NE POZABITE

BLAGOVNICA FUŽINAR

tretji dan prišla vrsta name, da sem ga stražil, se mu je jezik že nekoliko odtajal. Zau-pal mi je, da pričakuje naj-huje, morda danes ali jutri bo stopil pred naše cevi in vsega bo konec. Tega se ni bal. Mučil ga je čas in ne-gotovost. Gledal je streljanje ljudi, pa se mu je zdelo, da to ni tako hudo, kot je hu-do čakati v negotovosti, kaj se bo zgodilo. To je trenutek. Huje je čakati. Jemlje te čas. Taka smrt je hujša od one, ki pride nenadoma, da sam ne veš, kdaj in od kje se je prikradla. Ob tem pogo-voru ni pozabil na mater. Edino, na katero je najbolj mislil. Samo njo je imel. Za-to mu je pomenila toliko več. Da bi se vsaj od nje lahko poslovil. Kdo ve, kaj bo dela-la, ko bo ustreljen, je po-mislil. Dal bi vse, da bi jo lahko samo še enkrat videl in objel. Bil je daleč od nje, razdvajala sta ju straža, mnogi hribi in doline in šte-vilne sovražnikove postojan-ke.

Tako so tekli negotovi dne-vi. Tudi za nas. Tesnoba, ki je vladala v njem, se je opri-jela tudi nas. Slo je za to-variša, za soborca. Kaj če bo obsojen in bomo sodbo mo-rali izvesti sami? Ne, tega ne bi bili sposobni. Preveč nas je družilo, da bi lahko prispe-vali karkoli, da bi nas razdvo-jili. Pretrgati življenje dobre-mu tovarišu, to ni bila lahka stvar. Se sovražniku brez orožja bi nerad pomolil oro-žje. Ne, tega fantje v našem bataljonu ne bi bili zmožni storiti, saj smo živeli slo-žno kot večja družina. Če je bilo treba, smo branili drug drugega in drug drugemu od-puščali. Če to že mora biti, naj to naredijo na štabu di-vizije. Če moraš bolečino prenesti, jo lažje, če tega na lastne oči vsaj ne vidiš.

S tanko je vidno upadal. Se tisto malo, kar smo mu dali, ni pojedel. V nekaj dneh se je postaral za nekaj let. Njegova prešerna mladost je izginila z obraza. Ko je poslušal zadnje zvonje-nje ubitemu možu, je ves dr-getal. Najraje bi odhitel h grobu in se vrgel pred dru-žino in jo prosil odpuščanja.

Naredil bi bil vse, kar bi od njega zahtevali, samo če bi lahko zvalil s sebe težko bre-me.

Četrty dan zjutraj je prišlo povelje za premik. V Cer-knem smo se naložili na kami-one, pri Gorenjcu naložili ne-kaj vreč goriva, kamioni so namreč bili na pogon z drv-mi. Ko sem se tako opiral na stranico, zagledam očeta, ki tam pomaga bataljonu. Dal sem mu kos belega kruha in salame, ki je bila v partiza-nih prava redkost. Toda mi smo ga dobili za na pot. Slo-vo od njega je bilo prehitro. Od spodnje Trebuše smo jo mahali peš in pozno zvečer prišli na Vojsko. Noč je bila mirna in počitek se je pile-gel.

Zgodaj zjutraj smo bili ob-veščeni, da iz Idrije prihaja močna sovražnikova kolona. Hiteli smo v zasedo. Ustavi-li smo se v Kočevšu. Tarzan je razporedil bataljon levo in desno od ceste. Tedaj je tudi ukazal umakniti stražo od jetnika Stanka, ki smo ga vodili s seboj. Na lastno pest je odločil, naj si Stanko v boju pribori orožje. Tega prav gotovo ni pričakoval, saj še ni bil sojen, saj lahko pobegne, vendar take misli ni nikdar imel. Hvaležen je bil komandantu, ki mu je zaupal. Ulegel se je v sneg nad cesto poleg Janka. Oba sta bila Gorenjca in sta se zato morda še bolj razumela.

Tudi hrabra sta bila oba in taki spadajo skupaj. Naš vod je bil razporejen na na-sprotni strani ceste. Bren sem naravnal naravnost na ovinec, ki je bil kakih 20 m pod nami. Ni bilo treba dol-go čakati. Pod nami smo zaslišali korake. Tarzan je s kurirjem Jožkom poslednji pregledal položaje. Pokazali so se počasi in previdno navkre-ber. Prvi vojak je bil širok, da bi se lahko dva skrila za njim. Ustavili so se in čakali. Približal se jim je komandant ki je bil bolj podoben Mon-golcu kot Nemcu. Ko se je prepričal, da ni nič posebne-ga, je ukazal pohod. Nemci so bili pod nami. Napetost je rasla. Kri je požvela, srce je močnejše udarjalo. Samo, da bi Tarzan že pove-ljeval. Mimogrede sem po-gledal levo in videl Stanka, kako leži prižet k snegu. Budno je pazil pod seboj. Vtem je sledil Tarzanov ukaz za napad. Iz 80 brzostrelk in 9 mitraljezov se je vsul svi-nec na sovražnika. Prvi so že ležali na cesti, drugi so se umikali za ovinec, skakali pod cesto, mitraljezec pa se je skril pod škarpo. Obstrelje-vali smo ga z desne, radi bi ga zbezali ven, toda ne boji se boja. Skoči sredi ceste, spusti rafal proti nam in že se skrije. Stanko je sklenil ugnati ga. Toda kako? Z go-limi rokami? Ko so Nemci spoznali, da grozi njihovemu mitraljezcu najhujše, so z vsem orožjem udarili, da bi se pod njihovo zaščito lahko umaknil. Tega mu nisimo do-

volili. Ponovno je sprožil in rafal je zadel kurirja Jožka iz Konomelj. Haljina ga je hitela obvezovat. Z desne smo opazovali, kako se Stan-ko kot mačka plazi po sne-gu in približuje sovražnemu mitraljezcu. Še nekaj kora-kov in nad njim bo. Povle-kel se je še dvakrat, trikrat in bil je nad njegovo glavo. Mitraljezec nas je hotel uka-niti. Na cev je položil kapa in jo stegnil. Na naših polo-žajih sta zavladala mir in ti-šina. Vse oči so bile uprte v Stanka. Nestrpno smo čakali. Tedaj se je kot tiger pognal s škarpe na mitraljezca. Če-prav hudo presenečen, se je mitraljezec krepko branil. V dvoboju je spustil še kratek rafal. S Stankom sta se va-ljala po snegu. Nemci pod cesto so ponovno udarili. Ho-teli so rešiti svojega mitra-ljezca za vsako ceno. Toda kako? Streljati niso mogli, ker bi ga lahko zadel. Minu-te so teklo počasi. Stanko se je boril kot lev. Vedel je, da mu druga ne preostane. Sa-mo eden od njiju bo zmagal in ostal živ. Povrhu tega pa se je zavedal, da je brez orožja. Partizan brez njega pa ne more biti. Ko je pomi-slil na to in tudi na svoje dejanje zadnjih dni, je iz-koristil posledne moči in spravljal mitraljezca na hrbet. Ta je vpil in hropel obenem. Pod pritiskom je spustil mi-traljez. Stanko ga je popolno-ma obvladal. Pograbil je šar-ca in prisilil ujetnika, da se

je plazil pred njim proti na-šim položajem. Imel je mnogo sreče. Ujetnika je iz-ročil Janku, da ga je skupaj z ranjenim Jožkom odpeljal na Vojsko. Tarzan, ki se je priplazil na položaj k Stan-ku, je bil vidno zadovoljen. Povedal mu je, da je opravil častno nalogo in mu zato od-pušča usodno napako, storje-no pred dnevi. Čeprav so mu odpustili in se mu ni bilo treba več bati, ga je vest mu-čila še naprej. Nemci so po-novno jurili. Časa za raz-mišljanje ni bilo. Grozila je nevarnost, da nam sovražnik udari v bok. Tarzan je raz-poredil Stankovo skupino na vzpetino, od koder je bil pregled nad dolino. Od tam je skupina tolkla z lahkimi minometom in Stanko z za-plenjenim šarcem po sovra-žniku. Sovražnik pod njimi je opazil, od kod prihaja oganj. Začel je obstreljevati. Prva mina se je raztreščila v krošnji drevesa, druga pa je udarila naravnost v gne-zdo skupine. Vseh šest juriš-nikov je nemih obležalo v snegu, med njimi tudi Stan-ko, objet z mitraljezom, ki ga je nekega trenutkov pred tem iztrgal sovražniku iz rok. Izgubili smo Stanka in še pet dobrih in pogumnih borcev, ki so šele začeli živeti.

Kot mnoge matere, je tudi Stankova pričakala svo-bodo. V vasi in okoli nje je vladala radost in vese-lje. Ta val veselja je

gnal tudi njo naprej. Vsak dan so se v vas in skozi njo vračali fantje — zmagovalci. Vsak dan jih je bilo več. Enota njenega sina je bila tedaj v Trstu. Kdo ve, morda ne more domov? S tem se je tolažila. Tako so tekli tedni in meseci. Ljudje so začeli govoriti, da so Stan-ka ustrelili lastni ljudje. Ta glas je prišel tudi do nje. Pri njej ni zavladala samo žalost, temveč tudi sramota. Da bi fanta ustrelili lastni ljudje? Ne, tega pa ni mogla verjeti. Zapirala se je v hi-šo, jokala in čakala. Še vedno je upala. Enkrat se je že vr-nil, ko ga sploh ni pričako-vala. Toda tokrat ga ni hote-lo biti. Pretekli so meseci in pisalo se je leto 1946. Mati ni mirovala. Vrtala je dalje, hotela je zvedeti resnico.

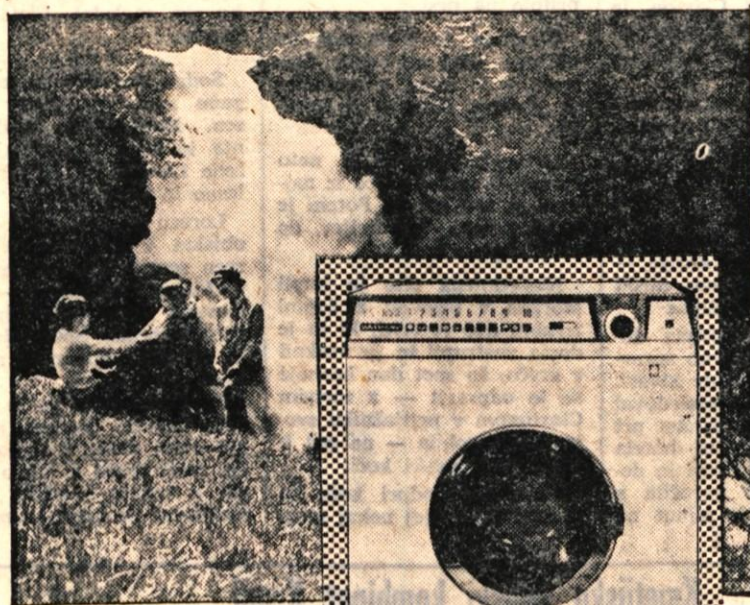
Po dolgem iskanju je našla sinovega soborca Janka Ce-larja iz Predvdvora. Ta ji je težko razkril resnico o juna-ški smrti sina. Povedal ji je tudi, kje je pokopan. Stalno je ponavljala vprašanje, ali so ga res ustrelili lastni lju-dje. Tako so govorili doma-čini.

Janko ji je razkril resnico. Postala je žalostna, toda hkrati ponosna, ko je vedela, da je sin padel za to, da bi drugi živeli.

Da, taka je resnična zgodba o junaku Stanku Šorliju, ki je za vedno obležal v idrij-skih hribih.

Vidrih Zdravko

garancija - GARANCIA

PRJATELJ, KI NE RAZOČARA
SUPERAVTOMAT
PS 653

10 programov misli in dela za vas
gorenje

TEHNIČNA IN OBLIKOVNA DOGNANOST - GARANCIA TRAJNOSTI, VARČNOSTI IN ZANESLJIVOSTI

• novi slovenski mesečnik •

karavana

odkriva

JUGOSLAVIJO

160 strani
3 din

Morilec je imel idejo...

Spud Moran je bil fant od fare. Ne usmiljenja ne pomislekov ni poznal. Zanj je veljalo samo eno: dosegati uspehe kot privatni detektiv.

Randal Morgan, pisatelj in stvarnik te namišljene osebnosti, bi bil rad podoben tej svoji figuri iz romana; toda bil je majhne postave in na njegovem ostrem nosu so sedela očala z debelimi lečami.

Tistega vetrovnega oktobrskega večera njegov nos ni bil samo oster, temveč tudi zardel od mraza. Morgan je stal namreč pred motelom v Los Angelesu in napeto premišljeval, kaj naj stori. Niti tega ni vedel, kaj bi na njegovem mestu storila od njega ustvarjena osebnost — privatni detektiv Spud Moran.

Pol ure kasneje pa je zagledal, ko sta prihajala po stopnicah iz motela, svojo ženo Loreen in Harryja Claxtona. Roko pod roko kot zelo zaljubljen parček sta šla v sosednjo restavracijo in sedla v miren kotiček. Randal Morgan jima je sledil.

Loreen ga je dvakrat pogledala, preden je spoznala, da stoji pred njo njen mož. Claxton pa je ostal miren. »Sedite vendar,« je dejal in Morgan je ubogal.

Loreen je s svojimi velikimi, temnimi očmi pomilovalno gledala svojega moža. Ta pogled njegove žene ga je bolel in vse njegovo sovraštvo se je obrnilo proti Claxtonu.

»Žal mi je,« je dejala Loreen, vstala in odšla iz restavracije. Tudi Claxton je hotel vstati, toda Morgan ga je zadržal. »Skleni sem, da vas bom ubil,« je dejal.

»Pa vendar ne zaradi neke ženske?« je posmehljivo odvrnil Claxton. »Ne zaradi neke ženske, temveč zaradi moje ženske,« je dejal Morgan.

»Vašo smrt, Claxton, bom natančno tako skrbno zasnoval kot vse svoje knjige — seveda bom pri tem mislil tudi na zanesljiv alibi.«

Ko je prišel Morgan domov, je Loreen ravno spravljala v kovčke svoje stvari. Na vse pretege je moledeval in jo prosil, naj ostane pri njem. Loreen pa ni hotela nič več slišati o njem in dejala, da se bo poročila s Claxtonom. Nekaj minut na

to se je pripeljal taksi in Loreen je odšla — za vedno...

Kasno ponoči se je usedel Morgan k svojemu pisalnemu stroju in začel sestavljati zgodbo o načrtnem umoru svojega tekmeca Claxtona.

Po dveh tednih pisanja je spoznal Morgan, da bo ta zgodba med njegovimi najboljšimi — škoda samo, ker je ne bo mogel nikoli priobčiti. Med pisanjem so se mu rojevale vedno boljše ideje. Tu in tam je poklical po telefonu Claxtona in ga spomnil na njegov skorajšnji konec. Zadovoljen je opazil, da postaja Claxton vedno bolj živčen.

Počasi je načrt za umor dosegel svojo končno obliko. Nesreča na lovu naj spravi Claxtona na drugi svet. S svojim junakom iz romana Spudom Moranom je pisatelj Randal Morgan teoretično predelal že vse. Toda, kar je sledilo — to je bila bridka resničnost...

Randal je dobro vedel, da pojde Claxton s svojimi prijatelji konec novembra na lov. Zaradi tega je v drugi polovici novembra obiskal Claxtona na njegovem stanovanju.

Ko je Claxton na Morganovo zvonjenje odprl vrata in ga zagledal pred seboj s pištolo v roki, je smrtno prebledel. Na Morganov ukaz je oblekel svojo lovsko obleko, potem ga je peljal Morgan v njegovo hišo na samem, ga spravil v klet in mu nastavil pištolo na prsi.

Claxtonu je tekel pot po obrazu. »Saj ne boste tega storili,« je dejal s tresočim se glasom. Morgan je sprožil...

Mrtvega tekmeca je nato spravil v veliko vrečo iz najlona in osnažil tla. Potem je obiskal nekaj prijateljev, da bi si zagotovil alibi.

Naslednjega dne je kupil Morgan v trgovini z živimi živalmi dve veverici, ki ju je doma zastrupil in ju vtaknil v vrečo. In spet dan kasneje se je odpravil — z mrtvim Claxtonom v prtljajniku svojega avtomobila — na pot h Claxtonovi lovski koči.

Morgan je odprl kočo in premaknil v njej nekaj stva-

ri, kot da je Claxton bival v njej že dva dni. Truplo pa je odnesel na kakih 20 minut oddaljeno livado sredi gozda, ga potegnil iz najlonske vrečke, vtaknil ključ od koče Claxtonu v žep in položil njegovo puško poleg njega in iz nje prej izstrelil kroglo.

Ko bodo kasneje našli Claxtonovo truplo, bo vsak zdravnik ugotovil, da se je zgodila nereda s puško. Morgan je tako imel popolnoma zanesljiv alibi.

Toda kam z najlonsko vrečo? Zažgati je ni kazalo, ker bi to morda vzbudilo sum. Morgan je zaradi tega kupil veverici, vzel ju je iz vreče, ju položil na tla in streljal nanju. Potem ju je pobral in vrgel v najlonsko vrečo, v kateri je doslej ležal Claxton. Tako policija tudi ne bo ničesar sumila, ko bo našla sledove krvi v najlonski vreči...

»He, Mister!« je nenadoma zaslišal poleg sebe glas. »Ali bi mi pokazali svojo izkaznico?«

Morgan se je prestrašen ozrl. Lovski čuvaj poleg njega ni trenil z očesom. S tresočimi rokami je Morgan izvelel iz žepa vozniško izkaznico.

»He, he, ne potrebujem vašega voznškega dovoljenja, vašo lovsko karto bi rad!« je dejal čuvaj. Zdaj se je Morgan jel tresti po vsem telesu. »Globoko ste v kaši, gospod,« je dejal čuvaj. »Čas lova na veverice je namreč že mimo.« Potem pa se je ozrl okrog sebe in nenadoma so postale njegove oči velike in okrogle, ko je zagledal Claxtonovo truplo.

Sodan razprava se je Morganu zdela kot hud, težak sen. Neusmiljeno zasliševanje in topi pogled njegove žene Loreen sta ga strla telesno in duševno.

Loreen ga je kasneje prišla obiskat v umobolnico. »Loreen sem,« je dejala mehko.

»Jaz pa sem Moran — spoštovana dama — slavni privatni detektiv Spud Moran,« je odvrnil. »Nikar se mi ne bližajte!«

Povešene glave ga je zapustila Loreen. Morgan je naglo odšel nazaj v svojo celico. Kajti pisal je novo knjigo: o nekem Randalu, ki je načrtoval prefinjen umor...

— Če imate vikend hišo ob morju, se vam lahko pripeti vse mogoče.

Umetnost prodajanja

Italijanska industrija gospodinske opreme je leta 1968 porabila nad 7 milijard lir za reklamo v tisku, na radiu in televiziji. Svetovalec podjetja Zanussi meni, da je prodajanje postalo danes znanost, ki zahteva temeljite priprave, študije in raziskave.

Premalo ognja?

Znano je, da Jugoslavija zaostaja v marsičem za razvitejšim svetom. Da pa zaostajamo tudi v prižiganju ognja, smo zvedeli pred kratkim, ko je bil obrazložen predlog za zvišanje davka na uvožene povišane vžigalice in vžigalnike. Potrošnja vžigalic pri nas je 2,55 škatlice na prebivalca, v Avstriji in Švici 4 škatlice, v Veliki Britaniji celo prek 7 škatlic. Na vrhu lestvice je Belgija, kjer vsak prebivalec potroši letno povprečno po 9 škatlic vžigalic.

Generalka za reprizo

S simulirano izstrelitvijo in poletom Apolla 12 so prejšnji teden v Cape Kennedyju preizkusili vesoljsko ladjo in njeno posadko, ki naj bi 14. novembra poletela na mesec. Tokrat bodo junaki vesolja Charles Conrad, Richard Gordon in Alan Bean. Na Luni naj bi pristali 19. novembra. Po mesečevi površini naj bi se sprehodila Conrad in Bean dvakrat po tri ure in pol.

Barvni televizorji

V sredini novembra bodo prišli na jugoslovanski trg televizijski sprejemniki v barvi domače proizvodnje. Televizijske sprejemnike po Pal in Secam sistemu bodo izdelovali v tovarni EI v Nišu. Po informacijah, ki so jih dali predstavniki Elektronske industrije iz Niša na zagrebškem velesejmu, bodo prvi televizijski sprejemniki v maloprodaji veljali okoli 7300 din.

Bencinski motorji so prepovedani

Vsa Amerika se smeji največji šali v zgodovini avtomobila. Senat ameriške zvezne države Kalifornije je namreč izglasoval zakon, ki od leta 1975 dalje prepoveduje v Kaliforniji bencinske motorje, ne glede na to ali bo do tedaj že znani način odstranjevanja škodljivih izpušnih plinov ali ne. Guverner Kalifornije je bil ogorčen, ko je zvedel za ta zakon. V Kaliforniji imajo sedaj 12,5 milijona avtomobilov, vsako leto pa se število poveča za milijon. Leta 1975, ko naj bi stopil zakon v veljavo, pa bo v Kaliforniji kar 15 milijonov avtomobilov.

Rešitev sobotne križanke

1. NOVSAK, 7. ČELADA, 12. ABRAZIJA, 14. SROT, 15. UR, 16. RAPORT, 18. IBI, 19. KER, 21. LED, 22. OZARK, 24. NEPER, 26. DAVNO, 27. KOGOJ, 28. BOL, 29. AVE, 31. AVA, 32. AMULET, 35. LL, 36. NILA, 38. ORATARJI, 40. UCINEK, 41. RABIES.

Kmetijsko živilski kombinat Kranj

Cesta JLA 2 — (pri kinu CENTER) prodaja:

TRAKTORJE ZETOR s kabino ali brez, s takojšnjo dobavo
TRAKTORJE in motokultivatorje znamke PASQUALI, po naročilu
CISTERNE za gnojevko in STOJISČA, oz. privezovališča za

goveje hleve — izvedbe CREINA
KOSILNICE traktorske znamke GRIBALDI
KOSILNICE samohodne znamke LAVERDA in MINIPADANA
KABINE za ZETOR
PLUGE traktorske

Svetujemo interesantom, da vsaj kosilnice nabavijo pred novo sezono, ker jih takrat vedno primanjkuje.

OBISČITE NAS NA OBRTNISKEM SEJMU V KRANJU OD 11.—20. OKTOBRA LETOS.

Loške slike iz pretekle in polpretekle dobe (2)

Mestnci in Prifarci

Kljub vsemu so se Prifarci vendarle čutili v primeri z Mestnci podrejeni, saj so na vsakem koraku videli, da je mesto več kakor Fara. Ta občutek pa jih ni oviral, da se iz Mestncev ne bi včasih ponorčevali. Pred prvo svetovno vojno je bil v Loki za župnika neki Avguštin Sinkovec, kar je dalo Prifarcem povod, da so rekli: »Mestnci, imate šinkovca celo leto, mi ga imamo pa samo pozimi!« (In sicer na nosu.)

Najbolj pa je izenačevala miselnost Mestncev in Prifarcev šola in jih medsebojno zbliževala. Oboji so hodili in še hodijo v isto šolo v mestu. Mestni otroci so bili bolj gosposki, prifarški pa kmečki. Mestni so nosili čevlje tja do poletja, prifarški pa so hodili bosi že zgodaj spomladi.

Naloge smo pisali v zvezke, ki smo jim rekli »teke«. Ta beseda, ki jo Hrvati še danes rabijo, izvira iz grščine. Pretekli čas glagola »tithemi« je »tetheka«. Od tod besede: apoteka, kartoteka in seveda tudi teka. Tithemi pomeni: položiti, naložiti, vložiti. V teki je torej »vloženo« pisanje mestnega oz. prifarškega šolarja.

Na koncu šolskega leta so dobili pridni učenci poleg spričevala tudi tiskano letno poročilo, ki smo mu rekli »priohie«. Čudna beseda na-

stala iz nemškega »bericht«, mamreč »Jahresbericht«. Naj nihče ne zmajuje z glavo nad to razlago. Saj imamo dosti primerov, kako čudna so pota besednih preobrazb. Primer: vardevat, namreč živino vardevat; dokazano je, da je nastal ta izraz iz nemške besede warten (das Vieh warten).

Na splošno so izkazovali Prifarci mestu nekakšno spoštovanje. Do kakšnih razprtij ali, denimo, fantovskih pretepotov med Mestnci in Prifarci ni prišlo, izjemoma morda ob miklavževanju med parkeljni.

Bil pa je prostor, ki so ga zavzemali Mestnci, zelo majhen, saj že prebivalcev Puštala Mestnci niso več šteli za svoje in so jih imenovali Puštuce. To kaže tudi zabavljiva pesmica, v kateri nastopajo žabe, ki s svojim »kvek, kvek, kvek...« zmerjajo Pu-

štuce. Puštala niti ni sodil v občino Škofja Loka, ampak v tedanjo občino Zminec. To okolnost so izkoristili razposajeni puštalski fantje, večinoma glavninarski vajenci in pomočniki, ki so z različnimi vragolijami izzivali mestne policaje. Ti so jih preganjali in zalezovali, a so smeli za njimi le do občinske meje, ki je bila na sredi mostu. Tam je stal križ in naprej policaj ni smel, fantje pa so se mu smejali.

Spoštovanje, o katerem smo zgoraj zapisali, da so ga Prifarci izkazovali mestu, je bilo povsem opravičeno, saj je mesto v vsakem pogledu bilo pred Fara. V mestu so bili uradi, šola, tovarna, grad itd., na Fari pa vsega tega ni bilo, niti ne žandarjev; bila je samo fara s svojo staro preteklostjo. In tako je prišlo, da so vsaj nekateri kaplani razgibali Prifarce — v politični ali kulturni ali pa vsaj v družabni smeri.

V devetdesetih letih minulega stoletja je bil na Fari za kaplana Franc Pokorn, rojen Puštalec (Medvedov gospod). Bil je navdušen in zelo zaslužen zgodovinar in je

v Domu in svetu 1894 napisal izčrpno monografijo o Loki. V njej opisuje običaje Mestncev in Prifarcev, cerkve in njih zgodovino, pa tudi zgodovino Škofje Loke, Stare Loke in okoliških gradov. V tem spisu podaja Pokorn tudi pregledno zgodovino fevdalizma freisinških škofov oz. loškega gospodstva.

Zelo originalen duhovnik je bil kaplan Baloh. Bil je tudi pisatelj; v »Slovencu« je pisal podlistke in izdal tudi zbirko črtic v stilu kakega Alfonza Daudeta. Skupno z organistom Romanom je leta 1910 ustanovil tamburaški zbor, ki se je nekaj let uspešno udeleževal. Imel je psička, katerega je vedno in povsod vodil s seboj, celo v cerkev. Ko je v četrtilih maševal v Cngrobu, je šel iz zakristije najprej pes, nato ministrant in nazadnje gospod. Ko so prišli pred oltar, se je vlegel pes pod stopnico na desni strani, ministrant pa je pokleknil na levo stran. Ko je pred evangelijem prenesel ministrant knjigo na drugo stran in pokleknil na desno, se je pes ulegel na levo. Zenske so se nad tem pasjim ministrantom zgražale, a pomagalo ni nič.

Drug kaplan, menda se je pisal Ferjan, ki se mi zdi vreden omembe, je bil navdu-

šen lokalni politik. Pridno je sodeloval tudi pri gospodarskih zadrugah. Posebno močno se je uveljavljal pri občinskih volitvah, a največ časa je vendar prebil v gostilni pri Blažeški. Njegov župnik oz. dekan s tem načinom kaplanovega življenja ni bil zadovoljen in je o zadevi poročal škofu. Ta je res prišel na Fara, da bi kaplana skupno z dekanom opozoril. Kaplan Ferjan pa je grozeči obisk pravočasno opazil in se zaklenil v kaplanijo; gospoda tako nista mogla do njega. Nekateri Prifarci so videli, kako sta škof in dekan stala pred zaprtimi vrati in kako se je škof Jeglič žalostno smehljajal.

inž. Primož Simonič
(Prihodnji naprej)

Gorenjski kraji in ljudje

Razcestja

MIHA KLINAR
(MESTA, CESTE
IN RAZCESTJA)

IV. DEL

43

»To je obrekovanje. Ljudje v svoji nesreči radi obrekujejo srečnejše, kakor da bo tako naša nesreča znosnejša. Pa ni, moj fant. In navsezadnje, tudi Kraguljevi niso srečni. Hudo jih je udarilo. Nagla smrt starega! Kmalu nato pa je še španska pokosila staro. Dvakratna smrt, dvakratna nesreča... Ljudje pa vidimo v njih še vedno samo svoje sovražnike. Preziramo jih in celo do mladih smo brez sočutja in tako s svojim sovraštvom in prezirom kličemo nadse njihovo sovraštvo in njihov prezir.«

»Eh, nono, pozabljaš, kaj je povedal stric Jakob o nji. Nona mi je te dni pripovedovala in rekla: če kdo, bi Kraguljeva dva zaslužila, da bi ju zaprli Italijani. V taborišču, kjer sta stražila povratnike iz Rusije, sta do smrti pretepla nekega tržaškega Italijana. Mimo tega pa je njihovo sovraštvo do nas že staro, podedovano...«

»Podedovano? To so materine besede.«
»Babičine,« prizna Slavko, da jih je slišal od svoje prababice, ki ji pravi babica. »Zato so resnične. Babica je stara, zelo stara in modra... modra kakor... kakor...«

»Kakor stare bukve,« se nasmehne nono.

»Ja, kakor stare knjige,« pravi Slavko resno.

»Vseeno si ne želim, da bi sovraštvo Kraguljev poglabljalo. Izgledal bi ga, ko bi le mogel. Ne zato, ker si tega v srcu želim. Marveč zato, da bi se izognil kraguljevski nevarnosti. Nihče ne ve, kaj nas še čaka.«

Nono ne zaupa prihodnosti. Star je. In stari ljudje vidijo v prihodnosti navadno vse črno. Tudi nono je tak. Povsod vidi samo nevarnost, ki ga zasleduje in ga hoče ugonobiti. To je seveda skrb. Ne skrb zaradi sebe, marveč skrb radi mame in Slavkove prihodnosti.

Zato Slavko nonu črnogledosti ne zameri. Glavno je, da je podpisal Zahtevo, kakor je

učitelj naslovil na Slavkovo pobudo protest proti nasilju zasedbenih oblasti in zahtevu po združitvi s slovenskimi in drugimi južnoslovanskimi brati v enotno državo, kakor je zapisal učitelj.

In na to zahtevo je Slavko mnogo bolj ponosen kakor na svoj šolski uspeh.

Karlu in Karlovemu očetu bo pripovedoval o tem. Pa tudi drugim...

5

In Slavko res pripoveduje. Gospod inženir Klaveda, Karlov oče, je nad njegovim političnim uspehom, kakor pravi uresničeni Slavkovi pobudi za pobiranje podpisov za izpustitev nasilno odpeljanih v italijanske ječe in taborišča ter za priključitev Borjane in drugih breginjskih krajev k državi Srbov, Hrvatov in Slovencev, navdušen.

»Kdo bi si mislil? Enajstleten fant, pa ti izpelje akcijo, kakršne se nazadnjaški župnik ni upal lotiti! Škof naj bi prosil papeža? In papež, ki se še sedaj ne more sprijazniti z mislijo, da črnožolte monarhiije ni več, naj bi nas odrešil izpod Italijanov? Le kako morajo biti pri nas ljudje še tako naivni? Kakor da so brez lastne pameti!« se pri tej besedi inženir dotakne visokega čela, ki so mu ga izoblikovali že prvi znaki pleše, prikrite z revnimi gladko počesanimi plavimi lasmi. »Ne prošnje pri papežu, marveč prošnje, naslovljene na mirovno konferenco in na vlado v Beogradu, bodo pomagale nam in naši mirovni delegaciji, v kateri je tudi moj prijatelj Gruden,« inženir ne pozabi poudariti tega. »Naši delegaciji bodo prav naše zahteve z našimi podpisi nudile največji argument!«

Tako govori inženir in potem spet hvali Slavka in dejanje, ki ga je med počitnicami opravil.

»No, saj ni bilo nič takega,« ostaja Slavko skromen. Po božiču je stopil k učitelju Grjupu, ki je sprva malce okleval in se praskal za ušesom, ko pa je slišal, da so v Idriji že zdavnaj zbrali podpise in podobno Zahtevo poslali v Pariz in v Ljubljano profesorju Ivanu Grudnu, kot zastopniku mirovne delegacije kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, in izvod pa italijanskemu zasedbenemu guvernerju, generalu Petittiju di Retto v vednost in z zahtevo, naj ga izroči italijanski vladi, je bil tudi učitelj takoj zato. »Izvod italijanskemu guvernerju bo poslal sam, za glavna dva pa me je prosil, da bi ga poslalji vi, gospod inženir,« pove Slavko, s tem pa tudi od-

krije, zakaj je takoj po vrnitvi v Idrijo prišel k njemu.

»Jaz? Kako jaz?« ga inženir Klaveda očitno ne razume.

»Učitelj Grjup bi rad, da bi Zahteva zagotovo prišla v roke gospodu profesorju Grudnu in da bi mu blagovolili sporočiti tudi to, da je podpisno akcijo vodil borjanski učitelj Grjup ne samo za Borjano, marveč za celotni Breginjski kot,« pojasnjuje Slavko učiteljevo željo.

»Brez dvoma se bo učitelju Grjupu štelo to v zaslugo. No, prav, poizkušal bom oboje prethotapiti čez mejo,« pravi inženir. »Toda to je tajna. Zato o tem ne govori nikomur!«

»Ne bom, gospod inženir,« bi Slavko tudi prisegel, ko bi inženir zahteval od njega prisego.

Toda inženir mu verjame na besedo.

»Če se enajstleten fant domisli take stvari in jo izpelje, zna o tem tudi molčati prav tako kakor zrel, odrasel človek.«

Take besede Slavku godijo. Ni kar tako, če te ima tak človek, kakor je inženir Klaveda za zrelega in odraslega. To bi rad v prihodnjih tednih večkrat povedal rudarju Pahorju, ki — vsaj Slavko tako čuti — o novi državi Srbov, Hrvatov in Slovencev preveč omalovaževalno govori.

»Država, ki z žandarji in vojaštvom zatira ljudsko voljo, nas ne bo odrešila. Nič ni drugačna kakor italijanska. Z Italijo sta si sestrji.«

Ta stavek, ki ga v taki ali le malo drugačni obliki, rudar Pahor ponavlja skoro v vsakem pogovoru z rudarji, ki prihajajo k njemu bodisi na pogovor, bodisi kvartat, Slavku že preseda. Ko bi se ne zavedal, da je rudar Pahor pravzaprav gospodar, ki mu nudi za malenkostno odškodnino stanovanje in hrano, bi že marsikdaj segel v pogovor, ki bi ga inženir Klaveda prav gotovo imenoval kot odpadniškega in za pripadnike slovenskega naroda, ki hrepene po združitvi in sožitju z brati Hrvati in Srbi v skupni državi, nevrednega.

Slavko, ki je, ne da bi se zavedal, prišel popolnoma pod vpliv inženirja Klaveda, le težko posluša, kako se v državi Srbov, Hrvatov in Slovencev ponekod prebivalci upirajo oblastem, čeprav se država še ni do kraja oblikovala in se morajo zanj še vedno bojevati, kakor na primer na Koroškem, kjer se bije prava mala vojna med koroškimi Slovenci in koroškimi Nemci, ki bi radi obdržali Koroško pod svojo vladavino.

Vesolje: tokrat imajo besedo Sovjeti

Kaj pripravlja sedmerica v sojuzu 6, sojuzu 7 in sojuzu 8?

V presledkih po 24 ur je Sovjetska zveza izstrelila na orbito okrog zemlje tri vesoljske ladje tipa sojuz in s tem morda začela uresničevati program izgradnje velikih laboratorijev, ki naj bi krožili po vesolju in katerih posadke bodo predstavljale neke vrste čarino za kozmonavte, namenjene k drugim planetom. Že tradicionalna molčečnost znanstvenikov iz Bajkonura, ruskoga Cap Kennedyja, nam preprečuje, da bi lahko natančneje opisali naloge, ki čakajo sedmerico vesoljcev, Georgija Sonina in Valerija Kubasova (sojuz 6), Anatolija Filipčenko, Vladimira Volkova in Viktorja Gorbatkova (sojuz 7) ter Vladimira Salatova in Alekseja Jelisejeva (sojuz 8). Znano je le, da čaka ekipo »kopica pomembnih nalog, med drugim tudi varjenje v brez-zračnem in breztežnem prostoru, preizkus sistema za ročno krmarjenje ter zahtevne skupinske operacije.«

Mnogo bolj zgovorni so na Zahodu. Ugibanj, napovedi in sklepanj noče biti konec. Inženirji iz Bochuma in Yodrell Banka, opazovalnih centrov v Zahodni Nemčiji oziroma Veliki Britaniji, ki bodo spremljati početje sovjetskega vesoljskega vlaka, menijo, da se utegneta ladji sojuz 7 in sojuz 8 — pravzaprav njuna orbitalna dela — spojiti, med tem ko bo sojuz 6 igral vlogo koordinatorja, saj velja za izredno gibljivo vozilo. Ladji sojuz 7 in 8 sta v ponedeljek zvečer res izenačili svoja tira, njun predhodnik s Seninom in Kubasovim na krovu pa jo ubira po svoje. Znano je še, da vesoljci nosijo povsem običajne zemeljske obleke, samo Kubasov, domnevni »varilec«, tiči v pravem astronavtskem oblačilu.

Najnovejši podvig sovjetske znanosti pravzaprav ne pomeni presenečenja. Njihovi strokovnjaki že dolgo podarjajo, da se ruski program osvajanja vesolja bistveno razlikuje od ameriškega, da daje prednost velikim orbitalnim raziskovalnim postajam ter da bo Luna prišla na vrsto kasneje. A vseeno ne gre spregledati nekaterih podrobnosti, ki pričajo, da so zaporedni uspehi ameriških ladij apollo vendarle deloma spremenili vesoljske načrte tekmecev z Vzhoda. Sovjetska zveza je namreč, kot kaže, spoznala prednosti »človeškega elementa«, kabin s človeško posadko, in nekoliko zavrla razvoj avtomatskih postaj. Zagovorniki le-teh so dolgo časa, vse do tragične smrti Grissoma, Whitea, Chaffeeja, Komarova in Gagarina, uživali naklonjenost Moskve in šele zmagovalje apolla 11 ter neuspeh lune 9, ki je obitala na Mesecu, sta jih pahnila v nemilost. Da te ugotovitve niso iz trte izvite, govori tudi podatek o novih sistemih za ročno vodenje vesoljske ladje, ki jih bodo preizkusili med sedanjim poletom treh sojuзов in ki omogočajo »drsní« način pristajanja, kakršnega uporabljajo Američani. Pri njem vesoljec sam vodi in obrača ladjo ter jo pripelje v ugoden vstopni položaj (vstop v gornje plasti ozračja), pri »balističnem« načinu pa gibanje kabine vodi iz Zemlje. »Balistični« spust je uporaben le za vrnitev iz zemljine orbite, medtem ko bi bil ob izletih do Lune in nazaj — kjer sta hitrost in kot, pod katerim ladja prevrta zemeljsko atmosfero, mnogo večja — usoden.

Polet še ni končan. Kdo ve, kakšno presenečenje nam pripravlja sedmerica kozmonavtov? Očitno je le, da imajo v načrtu nekaj velikega in da bo — če drugega ne — padlo več novih vesoljskih rekordov.

I. G.

Osvajalci Meseca v Jugoslaviji!

Njihov gostitelj bo član ZIS Marko Bulc sprejel pa jih bo tudi predsednik Tito

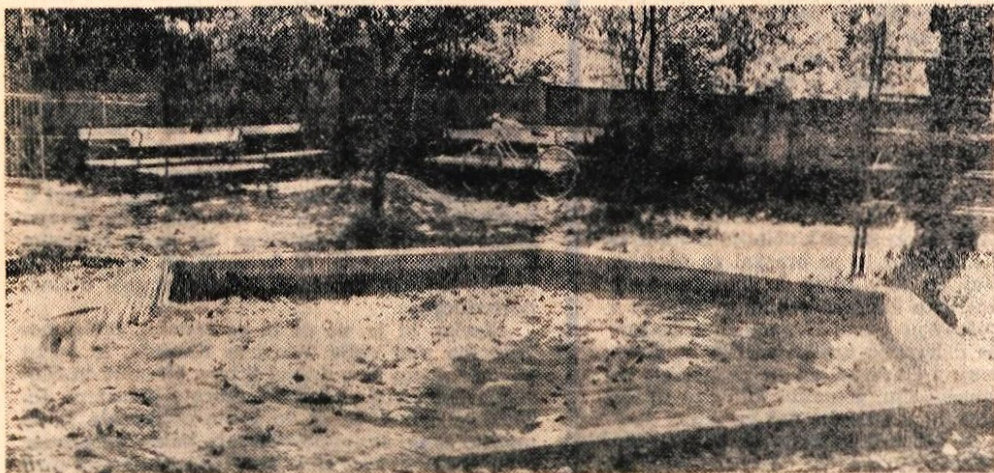
V soboto, 18. oktobra, bodo obiskali Jugoslavijo heroji stoletja, možje, ki so v noči med 20. in 21. julijem letos osvojili Mesec. Neil Armstrong, katerega noga se je prvič v človeški zgodovini dotaknila Mesečeve površine, in njegova tovariša Edwin Aldrin in Michael Collins. Beograd jim pripravlja veličasten sprejem. Na letališče Surčin se bodo pripeljali s posebnim letalom predsednika Nixona. Skupno s soprogami bodo nadaljevali pot do Avale, kjer bodo položili venec na grob neznane junaka. Po Beogradu se bodo peljali v odprtem avtomobilu. Kmalu zatem jih bo sprejel predsednik Tito, za

njim pa še Mitja Ribičič in gostitelj Marko Bulc.

Naslednji dan bodo obiskali beograjski televizijski studio, kjer se bodo z našimi strokovnjaki pogovarjali o zgodovinski noči prihoda na Mesec. Ob tej priložnosti bodo pokazali še zanimiv film o poletu apolla 11. Oddajo bo neposredno prenašala jugoslovanska televizija.

Neil Armstrong, Michael Collins in Edwin Aldrin bodo med svojim dvodnevним bivanjem v naši državi stanovali v novem hotelu Jugoslavija. Povemo naj še, da je Beograd ena izmed postaj na potovanju okrog sveta, saj bodo astronomi obiskali 20 držav in prepotovali prek 20 tisoč kilometrov.

J. K.

Otroško igrišče zraven Prešernovega gaja v Kranju bi moralo biti končano že lani. Tak je bil sklen kraljeve skupnosti Kranj Center. Upamo, da bodo dela končali vsaj letos.

Roparski zaklad

JULIUS
MADER

43

Tudi general Fabiunke je občutil udarno moč partizanov. Na njegovo povelje bi morala 4. maja 1945 v rudniku Unterkainisch požgati devizne zaloge njegove vojaške blagajne. Toda odredjena vojaška zaščita s strojnimi in protiletalskimi orožjem ni mogla zadržati partizanov, ki so vdrlí v kurilnico in odnesli Fabiunkejev vojni plen.

Vodja partizanske skupine Steiger je z dvanajstimi hrabrimi borci napadel vilo »Kerry«, kjer so se vgnezdili visoki funkcionarji gestapa in SD. Te so zajeli in odvedli v pripravljena skrivališča.

Vedno znova se je posrečilo partizanom, ki so bili oboroženi samo z lovskimi in zaplenjenimi vojaškimi puškami, pištolami, ročnimi granatami in pa še s kakšno strojnico, da so presenetili in ugnali do zob oborožene esesovske in gestapovske skupine, ter jih počasi izrinili v divji Odenntal, od koder so imeli izhod samo še prek tesni gorskih prehodov, katere pa so zapirali partizanski ostrostrelci. Tako ni preostalo Skorzenyjevemu zločincem nič drugega, kakor da se predajo zahodnim zaveznikom, ki so med tem že dosegli te kraje, ali pa da tvegajo vratolomen beg čez strme gorske stene.

Vendar je Ernest Kaltenbrunner še vedno računal z razcepom v protihitlerjevi koaliciji. Njegov zaupnik SS-sturm-bannführer Höttl je v marcu in aprilu l. 1945 večkrat potoval v Švico zaradi stika z ameriško obveščevalno službo, ki je trajal že dve leti. Pogajanja pa so se vlekle.

Prve dni maja 1945, ko se je v pokrajini Aussee že razlöhnó slišalo grmenje s fronte, se je Kaltenbrunnerjev štab v vsej naglici razbežal. Vsak od te črne družine, ki je svoj čas prisegel, da je zvestoba njegova največja čast, in ki je dal vsakega vojaškega begunca obesiti, je postal odslej sam sebi najbližji. Poskrili so svoje črne in sive paradne uniforme ter se oskrbeli s celimi kolekcijami lažnih dokumentov in se posvetili samo reševanju svojih lastnih glav.

Sledovi za SS-obersturmbannführerjem Eichmannom so se izgubili pri Blau-Almu; SS-sturm-bannführer Bernhard Krüger je z dragoceno priljago in avtomobilom izginil v smeri švicarske meje; SS-sturm-bannführerja Fritz Schwenka z družino je s pomočjo ponarejenih italijanskih potnih listov spravil v Švico SS-sturm-bannführer dr. Höttl. Kaltenbrunner in njegov adjutant SS-sturm-bannführer Arthur Scheidler sta preoblečena v civilne obleke mrzlično iskala pripravno skrivališče. Tamkajšnjemu domačinu, lovcu Moserju sta obljubila vse, kar bi si želeli — zlato, smaragde, rubine, funte, dolarje in nakit, če bi jima omogočil beg prek samotnih gorskih stez. Toda Moser je z drugimi domačimi lovskimi čuvaji vred že zdavnaj pripadal partizanom. Skupaj z Albrechtom Geiswinklerjem sta hitro skovala načrt in Moser je navidez sprejel Kaltenbrunnerjevo ponudbo ter oba odpeljal neke majske noči v pusto in neraziskano področje Mrtvega pogorja. Kaltenbrunner, ki je šele pred kratkim zakopal zaklad svojega štaba, je sedaj nosil s sabo samo še nabit nahrbtnik s hrano. Moser je spravil oba esesovska veljaka v samotno kočó sredi lavinskega področja pri Wildensee. Nato se je vrnil. Odslej je bil dostop k Altausseemskemu jezeru nič in dan zastražen. Kaltenbrunner in njegov adjutant sta obitala v pasti. Po nekaj dneh ju je odpeljala skupina sestavljena iz ameriških vojakov in avstrijskih partizanov. Zaman sta kazala svoje ponarejene dokumente in se izdajala za zdravnika ter se sklicevala na ženevsko konvencijo in Rdeči križ. Hitro so ju prepoznali in odvedli v dolino.

Nekaj dni pozneje je neki partizan, ki je stražil pred vilo »Kerry«, kjer so tedaj še prebivale žene ujetih esesovskih veljakov, brez sape pritekel k Albrechtu Geiswinklerju in mu pokazal železno kaseto, ki jo je našel na vrtu te vile v samotni gredi. V kaseti je bilo več kot tisoč zlatnikov po 20 dolarjev — tako imenovanih double eagles, od katerih je vsak tehtal čez 30 gramov. Partizani so nato z železnimi sondami natančneje preverili vrt vile in našli še eno kaseto, ki je prav tako vsebovala zlatnike, zlato v palicah in težko zlato dozo za cigarete. Ko so končno vse sesteli, je bilo skupaj: 10 000 zlatnikov v skupni teži 76 kg, 15 000 dolarjev in 8000 švicarskih frankov. Vse to je Kaltenbrunner skril zase in za svojo povojno kariero. Ta pa se je — ne nazadnje po zaslugi avstrijskih partizanov — končala pred mednarodnim sodiščem v Nürnbergu.

VI

Ko so Američani prišli do »alpske trdnjave«, so izvedli marsikaj o tajnostvenih potopitvah okrog Topniškega jezera. Kmalu potem, ko so nacisti vrgli v jezero zadnje zaboje, so ameriški oficirji že zbirali podatke o tem pri okoliških kmetih.

Pogovori o kulturi mladih

V petek, 10. oktobra, je bila na Jesenicah specializirana konferenca občinske organizacije zveze mladine, na kateri so delegati in številni gostje spregovorili o problemih kulture mladih. Analizirali so vpliv filma, radija, televizije, tiska, knjige in gledališča na kulturno življenje in zorenje mladih ter ugotovili, da dobiva pri delu teh ustanov vse večjo vlogo komercializacija in vsakodnevno hlastanje za denarjem. Poudarili so, da je skrb za kulturno rast in izobraževanje mladih maloga šole, kulturnih društev in ustanov, delavske univerze, mladinske

organizacije ter zveze svobod in prosvetnih društev.

Udeleženci konference so pozdravili organizacijo tak-

šnih posvetovanj. Želijo, da bi jih bilo v prihodnje še več.

-jk

Opera Don Pasquale

v petek, 17. oktobra, v Radovljici,
v soboto, 18. oktobra, na Bledu

V Radovljici ter na Bledu se vrstijo redne predstave v okviru abonmajskega sporeda po predvidenem programu. Tako bo v petek, 17. oktobra, gostovalo v Radovljici SNG Opera iz Ljubljane z Donizettijevo opero Don Pasquale. Z istim delom bo Opera gostovala naslednji dan, 18. oktobra, na Bledu v festivalni dvorani.

V drugem delu sporeda gledaliških predstav za leto 1969 so pretekli mesec najprej gostovali tržaški gledališčniki z dramo Tri sestre. Obisk je bil zlasti v Radovljici zelo dober, saj si je ogledalo to predstavo nad 500 ljudi, na Bledu pa blizu 400. Prihodnji mesec pa bo na vrsti Drama iz Ljubljane.

Občinstvo pričakuje gostovanje opernih umetnikov z velikim zanimanjem, saj bo to sploh prvi obisk Opere v obeh krajih.

J. B.

Naravoslovni krožek na osemletki Stane Zagar v Kranju je v začetku tega tedna pripravil majhno razstavo gob. Sami so nabrali gobe in jih 37 vrst razstavili. Za tak nazoren pouk v naravoslovju so se odločili, ker so neužitne in strupene gobe še vedno premalo znane nabiralcem, razstava pa jim je pomagala seveda tudi pri utrjevanju znanja iz biologije.

Bogat spored dvodnevne bivanja v Varaždinu

Prijateljsko srečanje

Minuli dvodnevni obisk gorenjskih kulturnih amaterskih skupin 4. in 5. oktobra v Varaždinu je bila lepa manifestacija prijateljstva med Gorenjci in Varaždinci. Najveličastnejši dogodek v tem srečanju je bila večerna kulturna prireditev, na kateri je nastopalo 115 pevcev ter plesalcev narodnih plesov. Prav tako zanimivo pa je bilo srečanje z delavci v varaždinski tovarni svile. Skupine so si ogledale tudi nekatere znamenitosti Varaždina in dvorec Trakošćan v Hrvatskem Zalogu.

Vsekakor moramo na prvem mestu zapisati nekaj besed o večeru jugoslovanskih plesov in pesmi in o celotnem sporedu, ki so ga izvajali: mešani pevski zbor iz Bohinja, komorni moški zbor A. T. Linhart iz Radovljice in folklorni skupini iz Bohinjske Bistrice ter iz Gorij.

Celoten dveurni spored je bil po svojem sestavu zelo zanimiv in pester. Zastopano je bilo v njem zlasti slovensko ljudsko izročilo ter pesmi in plesi drugih naših narodov. — Druga naša ugotovitev k sami izbiri sporeda za Varaždin pa je, da so se skupine za to srečanje zelo skrbno in vestno pripravljale. To se je v resnici lahko videlo od točke do točke v sporedu.

Na prvem mestu naj omenimo najštevilnejšo skupino, mešani pevski zbor iz Bohinja, to je iz Bistrice ter iz Zgornje doline in drugih vasi v Bohinju. Zbor je že po svojem sestavu zelo zanimiv in nekaj posebnega. Sestavlja ga kakih 70 pevcev pod vodstvom zborovodje Janeza Grma. Pripomnimo naj pa, da je v pripravah za Varaždin pomagal tudi znani glasbenik, bohinjski rojak, profesor Anton Ravnik. Na varaždinskem srečanju minulo soboto je pokazal zbor, da se z vztrajnimi in rednimi pripravami lahko zelo veliko doseže. Resnično je bil nastop zelo kvaliteten, petje ubrano in blagoljubno, prelivanje glasov naravno in zveneče. Izbor pesmi je bil zelo primeren. Naj navedemo samo nekatere: Bohinjska, Naše gore, Triglav, Nazaj v planinski raj, Izgubljeni cvet, Pesem o svobodi itd. Torej so to pesmi, ki so vezane predvsem na opevanje lepote planin, obenem pa izražajo človekovo povezanost z naravo in navezanost na dom, ter narodno zavest. Bohinjski zbor je te znane večglasne pesmi zapel na njemu svojstven način, vendar pa izvirno in z velikim občutkom za izpovednost in doživeto. V tehnično pevnem smislu pa zelo dovršeno. Torej o kvaliteti zbora, ki je v letošnjem letu precej porasla, lahko izrečemo le pohvalne in spodbudne besede. Želimo, da bi le tako nadaljeval.

Radovljiški komorni moški zbor A. T. Linhart je na varaždinski prireditvi v domu železničarjev morda najboljše doslej dokazal velikanski napredek in visoko stopnjo kvalitete. Ta zbor je tudi najstarejši, saj je lani praznoval 15-letnico. Od-

tlej pa nepretrgano redno deluje. Pripomnimo naj, da je to zbor z največjim številom nastopov v letu in je tudi nasploh zelo delaven. Ima seveda dobro strokovno ter organizacijsko vodstvo. Iz nekdanjega okteta se je razvil v 16-članski zbor in vključil nekaj dobrih pevcev. Ze vseskozi ga vodi zborovodja Anton Bole.

Za svoj nastop v Varaždinu si je izbral zelo zahteven program, razdeljen v tri dele. Zastopane so bile slovenske narodne, prirejene po raznih ljudskih motivih, zahtevne umetne skladbe ter pesmi drugih jugoslovanskih narodov. Od Foersterjevih Gorenjcev iz istoimenske opere Gorenjski slavček do Vodopivčevih Žab so zapeli izbran spored pesmi, ki so zelo navdušile občinstvo. Radovljiški zbor sodi v vrsto tistih, ki zmore tudi najzahtevnejše skladbe in pesmi naštudirati z veliko mero uglašenosti, izrazno izpovedno ter tehnično popolno. Nekateri glasovi, zlasti tenorji so izredni. — Svoj repertoar pesmi so v zadnjem času spet obogatili, pripravljajo pa se na študij novih skladb. Redne vaje imajo dvakrat tedensko.

Oba zbora je občinstvo pozdravljalo z velikim zadovoljstvom ter navdušenjem.

Folklorni skupini iz Bohinjske Bistrice in Gorij sta na varaždinskem koncertu prvikrat nastopali v skupnem programu. To je vsekakor zelo spodbudno za nadaljnje sodelovanje med obema skupinama, ki sta po kvaliteti precej enakovredni. Folklorni spored sta si razdelili tako, da so plesalci iz Gorij predstavili gorenjsko Šuštarstvo in Svatovsko, ples Trno mome in bunjevačko kolo, bohinjski plesavci pa so izvajali Pekovsko, Potrkano ali ta ukazano, ter šaljivi prizor Gašper in Urša. — Tudi plesno-glasbeni del je bil skrbno pripravljen, izvajali pa sta ga obe skupini z velikim trudom in resnostjo, obenem pa z znano rutino, prešernostjo in dovolj sproščeno. Gorjanska skupina je to pot prvikrat nastopila z dvema novima plesoma Tro mome in Bunjevačko kolo. Uspeh je bil več kot smo lahko pričakovali. Nabavili so si tudi povsem nove noše za oba plesa. Obe skupini lahko čestitamo za uspeh pred zahtevno varaždinsko publiko. Potrebno bo le nadaljnje sodelovanje, ki pa bo odslej vsekakor lažje, odkar se je skupina iz Bohinjske Bistrice vključila v Svobodo Tomaž Godec. Vsekakor zelo zaželeno bi bilo, da bi skupini za kakšne večje prireditve naštudirale nekatere plesne za skupno, istočasno nastopanje.

V soboto popoldan so bile vse skupine več kot dve uri na sprejemu v varaždinski tovarni svile. Na čast 40-letnice obstoja te delovne organizacije so skupine priredile na tovarniškem dvorišču kratek pozdravni spored, zatem pa so si ogledali tovarno. Zvečer pa so bili člani tega delovnega kolektiva v velikem številu na koncertu.

Minuli obisk amatersko kulturnih skupin v Varaždinu je bil pomemben dogodek v vrsti dosedanjih stikov med obema stranema. Na srečanjih in v pozdravnih besedah so gostitelji kot gostje izrazili želje, da bi se sodelovanje, ki se je že doslej izkazalo kot zelo koristno, vnaprej še razširilo ter poglobilo.

J. Bohinec

OBISCI TE GOSTILNO
ZG. DUPLJE

DROPULJIC LIBERAN

kjer vam bomo postregli
s posravnimi in specialitetami
na žaru.

Lep pozdrav in nasvidenje
v Zg. Dupljah.

Gostilna pri
DROPULJIC LIBERAN

Upravni odbor trgovskega
podjetja MURKA LESCE

objavlja

prosto delovno mesto

poslovodje

v poslovalnici
samopostrežba Lesce.

Pogoji za sprejem:

VK trgovski delavec in
5 let poslovodske prakse
ali KV trgovski delavec
z 10 let prakse v trgovski
stroki od tega najmanj
5 let kot poslovodja;
poskusna doba traja 6 mesecev.

Interesenti naj svoje prošnje
vlozijo, skupaj z dokazili
o strokovnosti, do 25. oktobra 1969 na upravo
podjetja.

Žitoprijet
SENTA

skladišče Kranj
Tavčarjeva 31, tel. 22-053
(bivši Exoterm)

VAM NUDI:

- najkvalitetnejšo moko vseh vrst
- testenine »Bačvanka«
- vse vrste živinskih krnil po zelo ugodni ceni

SOS za Finžgarjevo rojstno hišo

Ob koncu leta 1968 smo poročali, da so arhitekti, etnografi in literarni zgodovinarji pripravili načrte za preureditev Finžgarjeve rojstne hiše v Doslovičah in za ureditev Finžgarjevega muzeja v njej. Takrat smo morali seveda računati z najmanj sedmimi meseci čakanja; vsaj toliko časa smo morali dati prejšnjemu lastniku, da si za silo uredi stanovanje v svoji novi hiši. Vendar je bila že v letošnjem juniju sklenjena pogodba s tesarstvom mojstrom Ivanom Capudrom z Jesenic. Pogodba nas je rešila cele vrste skrbi, hkrati pa nam nakopala nič manj novih. Sklenjeno je bilo namreč, da staro streho snamemo in postavimo popolnoma novo, krito z macesnovimi škodlami. Ta sklep je bil posledica razprav, ki so trajale dolge mesece. Staro Finžgarjevo bajta je bila namreč krita s slamo in etnografi pa arhitekti so se ogrevali za to, da pride na hišo slamnata streha.

Zakaj torej skodle?

Sprva smo tudi v odboru in posebno v gradbeni komisiji odbora govorili le o slamnati strehi. Ampak prav ob slami se je zapletlo. Kje dobiti slamo, kje človeka, ki je še večje temu delu? Da se da slamo dobiti v Suhi krajini, nam je povedal ravnatelj Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani dr. Boris Kuhar, vendar da je treba iti k več kmetom in se z njimi dovolj zgodaj dogovoriti, kajti slama ne sme biti mlačena, zrasti pa mora na njivi, ki še ni spoznala umetnega gnojila. (Nič preveč) rad nam je obljubil, da nam bo SAM poskusil preskrbeti potrebno količino slame.

Doma na Jesenicah smo pa začeli drugače razmišljati: Slamnata streha ima dvajset let življenja; če bi uporabili sodobna zaščitna sredstva, bi ji morda trajnost za največ deset let podaljšali. Bo čez trideset let še kdo na Slovenskem znal prekriti slamnato streho? Bo sploh še kje mogoče dobiti slamo, kakršna je za ta namen potrebna? In zakaj postavljati streho za trideset let, če lahko postavimo tako, da ji tudi sto let ne bo prišlo do živnega?

Strokovnjaki in praktiki so soglašali: če pokrijemo streho pisateljeve rojstne hiše s škodlami, klanimi iz na skali zraslega macesna (npr. v Srednjem vrhu nad Gozdom), bodo skrbi za streho najmanj za sto let pri kraju. In res je, da bi taka kritina prav tako dobro sodila v ambient kakor slamnata.

Pisatelj Miško Kranjec »zažge« slamo

Ko sem v letošnjem aprilu na sedežu Društva slovenskih pisateljev v Ljubljani čakal na ponovni sestanek s strokovnjaki, sem tam naletel na pisatelja Miška Kranjca. Beseda je dala besedo in kmalu sva bila pri strehi.

»Ampak, človek,« se je začudil pisatelj Prekmurec, »vesoljno Prekmurje snema slamnate strehe in pokriva hiše z opeko, vi pa zdaj — slamo! Pri nas, kjer je slamnata streha doma, bomo kmalu brez nje in s tem brez skrbi, ki jih nenehno povzroča. Zakaj bi si jih vi po nepotrebnem nakopavali na glavo?«

Prepričal me je. Zame je tedaj slamnata streha pogorela.

Strokovnjaki: V redu, skodle! Kaj pa denar?

Na sestanku so se nazadnje tudi najbolj vneti zagovorniki slamnate strehe sprijaznili s škodlami. Toda — imate denar? Ta reč je draga!

Da vemo, sem odgovarjal, kajti vse smo že preračunali in naračunali tri stare milijone, kajti v tem primeru bo pač potrebno tudi popolnoma novo ostrežje.

»Vidite,« se mi je nasmehnil inž. arh. Peter Fister s Kranjskega zavoda za spomeniško varstvo, »mi pa smo naračunali za slamnato vsega en milijon. Kje boste še dva?«

Takrat me to res še ni skrbelo. Zbiralna akcija je bila še v teku in prispevki so kar redno prihajali. Kupček na našem skladu je sicer počasi, toda vztrajno naraščal. Kdo bi potem zameril prostodušnemu odgovoru, naj denar nikogar ne skrbi? (Ampak še kako me je skrbel, le da takih reči človek ne more izdati).

Tako so zmagale skodle (z novim ostrejšim seveda).

Od treh na sedem starih milijonov

Potem pa so se začela zasedanja gradbene komisije našega odbora za odkup in ureditev Finžgarjeve rojstne hiše. Inženirju Evgenu Guštinu, predsedniku komisije, ni bilo mogoče ničesar podtakniti. Začel je s streho, nadaljeval s podom v »hiši, ki je obenem strop v galeriji za prikaz pisateljevega umetniškega dela in življenja, nas vse skupaj pošteno utrudil pri sanitarijah s posnetkom originalnega skednja nad

njimi, natančno obdelal kozolec, se domiselno ustavljal ob klopih in mizah za obiskovalce ter končal z ograjo okrog parcele. Ravno dovolj za dober glavobol. In skoraj nobena seja gradbene komisije se ni končala drugače kot z obiskom v Doslovičah in s sklepi na kraju samem, kako bo kaj urejeno, preurejeno ali zgrajeno. Ti pa o vsakem takem sestanku in o vseh sklepih piši natančne zapisnike! Lahko bi kdaj pozneje prišlo do drugačnih odločitev, zato potrebujemo natančno dokumentacijo, za kaj smo se odločili in zakaj smo se tako odločili.

In ko je bilo na ta način o vsem odločeno, smo dobili predračun: streha, pod, strop, skedenj, kozolec, mize s klopi (vse iz macesnovih debel) in ograja — sedem starih milijonov dinarjev! Pa še drago ni. In vse bo res postavljeno v stilu, kakor ga zahtevata zgodovina in okolje. Toda — sedem milijonov, ko imamo na skladu šele štiri in petega obljubljenega! Kje pa je zidar?

Nastopi zidar

Zidarja čaka cela vrsta del: zgraditi mora oporno steno za spodnji zid, popolnoma prenoviti in modernizirati spodnje prostore, ki bodo spremenjeni v galerijo za prikaz pisateljevega življenja in dela, zgraditi stopnice za dohod h galeriji, sezidati stilne oporne zidove, urediti obširne sanitarije z greznico in popraviti fasado hiše, kot se muzeju spodobi.

Da to ne bo tako strašno, je rekel Alojz Pretnar iz Zaspice, ki je delo rad prevzel, ker se spozna nanj in mu je všeč. Pravi, da je star in da ima rad, kar je staro in kar naj bi staro ostalo, torej bo delal bolj iz nagnjenja k takšnemu delu kot pa zaradi denarja. Kmalu je namreč dognal, da ga pri nas ni. Ze v začetku smo se začeli pogajati. In po prvem obisku je povedal številko, ki ji sploh nisem verjel. Bil sem navdušen nad njo, to pa mu je zavezalo jezik. Pa nisem bil kriv samo jaz, kajti inž. Guštin toliko da ni vriskal.

Najbrž sva oba potihem računala, za koliko ga je »neslo«. Ko pa smo dobili njegov predračun, smo pa še vedno komaj verjeli številkam. Kajti vemo, kako gre do te stvari: napovedo ti petdeset dinarjev, plačaš jih pa sto. Pretnar trdi, da njegove držijo. Ko bi le... In tako smo »napredovali« za nadaljnje tri stare milijone dinarjev.

Hiša brez strehe

Na dan vstaje slovenskega naroda se je prejšnji lastnik Finžgarjeve rojstne hiše preselil v svoje novo stanovanje in tako »pred rokom« izpolnil določilo pogodbe, po kateri bi se moral izseliti do konca avgusta. Tedaj je bil na njej že Capuder s svojima delavcema; dalj ko so smeli streho, bolj so ugotavljali, da bi do tega moralo prejeti ali slej priti. Ko pa je bilo novo ostrežje že postavljeno in prvi kvadratni metri skodel nabiti, je prišlo tisto zoprno septembrsko deževje. Takrat smo trepetali v strahu, da bo stoletni troh-nobi, ki je tičala v lesu, pri-skočila na pomoč še deževnica, vendar so tesarji rešili zadevo na ta način, da so hišo sproti prekrivali in razkrivali, kakor je pač terjalo vreme. Nazadnje se je v jesenskem soncu zableščala nova macesnova streha. Ko nas je Capuder spet enkrat segnal v Doslovce, jo je inž. arh. Fister imenoval »zlata«. Na začuden in vprašujoči pogled je pojasnil:

»Saj ne mislim samo na njeno trajnost in lepoto, ampak na ceno...«

Potem so potrgali pod v hiši in spet si je morala komisija na kraju ogledati stropnike in odločiti, ali ji bomo menjali ali ne. Ker je imel zdaj nastopiti zidar, smo znova še enkrat prerešali vse načrte. Na koncu je bilo spet — kar tako mimogrede — navrženo, da ta reč ne bo poceni.

Zakaj manjka denarja

Zato, ker pri nas pogodbe nič ne veljajo.

Republiški sklad za pospeševanje kulturne dejavnosti je že ob prvi akciji sklenil pogodbe z Društvom slovenskih pisateljev, ki je tedaj zastopalo organizatorje za odkup Finžgarjeve rojstne hiše, ter v pogodbah zagotovil 50%-no soudeležbo! Če bi se sklad držal pogodbe, bi že zdavnaj lahko sporočili slovenski javnosti, da imamo denarja dovolj. Doslej je odbor zbral na svojem skladu 112.000 N din, k tej vsoti pa je republiški sklad prispeval vsega 5.000 N din... Za lani in letos so nam preprosto sporočili, da nimajo denarja.

Premalo je priteklo denarja tudi zato, ker smo naleteli na nerazumevanje na republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo, ko smo želeli, da s posebno okrožnico šolam našo akcijo načelno podpre. Da tega načelno ne delajo, so nam odgovorili. In vendar so potem kar deževala priporočila rep. sekretariata za prosveto in kulturo šolam, naj organizirajo to ali ono nabiralno akcijo.

Premalo je denarja tudi zaradi tega, ker se še niso zganili tisti, ki imajo od Finž-

garja neposredne finančne koristi...

Zato smo prisiljeni prositi in prosjati še naprej. Prisiljeni smo razodeti svoje razočaranje nad razmeroma slabim odzivom kolektivov v sosednji radovljiški občini, ki bo imela, če gledamo stvar samo z materialne plati, od ustanovitve muzeja prav gotovo več koristi kot jeseniška. In povedati moramo, da so na Jesenicah delovni kolektivi, šole, sindikalne organizacije in posamezniki razumeli naš poziv in prispevali več, kot smo mogli in smeli pričakovati.

Če bi se vsi odzvali tako, kot so se naše knjižne založbe, ki so skupaj v denarju in uslugah prispevale nad 20.000 N din, potem bi bilo teh skrbi tudi že zdavnaj konec. Ali...

...če bi bilo še pet takšnih

21. decembra 1968 sem na svoje ime s pošto nakaznico dobil 245 N din za Finžgarjevo rojstno hišo. Pošiljateljici tovarišici Nini Koréne, ki dela kot korektorica pri Delu, sem se v posebnem pismu lepo zahvalil, mimogrede pa napisal, koliko nam vsak prispevek pomeni in koliko bi nam jih bilo še potrebno, preden bomo lahko izvršili svojo nalogo. In potem se je začela nenavadna korespondenca:

V razmeroma pogostnih pismih mi je tov. Koréne sporočala, koga »je privla«, kateri »gumb je pritisnil«, koliko je obljubil ta in koliko oni. Kako bi človek ne bil vesel takšne neznanje so delavke! Njena vnaša se je kaj kmalu obrestovala: na naš sklad so začeli pritekati prispevki, od katerih ni bil noben manjši od 1.000 N din, največji pa je bil zares za-jeten — 5.000 N din. Kar o milijonih je govorila in ljudje res niso upali biti umazani. Pa ga je zbrala, stari milijon in še nekaj več.

Da, če bi bilo še pet takšnih...

Ker pa jih ni

prosimo vse, ki vam je pri srcu ne le Finžgar, ampak slovenska kultura sploh: recite na seji samoupravne ga organa svoje delovne organizacije, na seji odbora sindikalne podružnice ali kakemu svojemu znanu, ki je na »pravem« mestu. Vsaj besedo za naš odbor! Vsaj 50.000 N din nam še manjka, da preden bomo lahko rekli, da smo svoje naloge za zdaj opravili. In da pri tem ne boste imeli kakih težav, vam zaupno izdajam naslov in številko našega žiro računa: Zveza kulturno prosvetnih organizacij občine Jesenice — sklad za odkup in ureditev Finžgarjeve rojstne hiše, Jesenice

5153 — 679 — 2135
Hvala lepa!
J. Svolljšak

Prodaj

Poceni prodaj dobro ohranjeno SPALNICO. Pševska 3, Kranj-Stražišče 4837
Gostilna Zibert Tacen prodaja dve hrastovi KADI z vratci po 400 litrov 4748
Prodaj zimsko JABOLKA po izbiri. Kokrica 18, Kranj 4829
Prodaj po ugodni ceni 2500 N din JAVO 175 ccm, letnik 1968, prevoženih 17.500 km. Registriran do marca 1970. Fekonja, Rodine 27, Zirovnica 4829

Prodaj dobro ohranjeno klavirsko HARMONIKO hohner na 24 basov. Naslov v oglasnem oddelku 4830

Prodaj KOKOŠI nesnice. Strahinj 38, Naklo 4831

Prodaj STEDILNIK gorenje na drva. Zasavska c. 28/a, Kranj 4832

Prodaj PRASIČKE, 6 tednov stare. Zg. Brnik 67, Cerklje 4833

Prodaj PRASIČKE, 6 tednov stare. Češnjek 3, Cerklje 4834

VALILNICA v Naklem pri Kranju po ugodni ceni RAZ-PRODAJA 2 do 3 mesece stare JARČKE pasme leghorn 4835

Prodaj dobro ohranjeno TRACNO ZAGO. Legat, Naklo 4836

Prodaj zimsko JABOLKA, voščence in bobovce. Kranj, Partizanska 46 pri Vočanu 4837

Prodaj PRASIČKE, 6 tednov stare. Žablje 2, GOLNIK 4838

Prodaj KRAVO, ki bo novembra teletila. Podlublje 9 (Dovžan) 4839

Motorna vozila

Prodaj PRIMO 175 ccm. Breg ob Savi 15, Kranj 4840

Kupim dobro ohranjen FIAT 750, plačam takoj v gotovini. Naslov v oglasnem oddelku 4841

Kupim

Kupim več sobnih VRAT in zunanja dvokrilna. Fondaj Ečerem, Naklo 46 4842

Kupim OTROSKO POSTELJICO in prodaj STEDILNIK gorenje na drva. Naslov v oglasnem oddelku 4843

Izgubljeno

Našel sem žensko KOLO vagner. Dobi se: Jelar Anton, Britof 119, Kranj 4845

Stanovanja

Zamenjam enosobno STANOVANJE v središču Kranja za večje v Kranju ali Senčurju. Naslov v oglasnem oddelku 4806

Ostalo

Podpisana Cmrečnjak Marija izjavljam, da nisem plačnica dolgov svojega očeta Brezarja Jožeta, ki stanuje Hrastje 67, Kranj 4844

Združenje šoferjev in avtomobilistov — podružnica Kranj — prireja tečaj za dopolnilno prometno vzgojo za pridobitev »E« in »D« kategorije. Prijave sprejema tajnik Mravlje Vinko, Kranj, St. Rozmana 5. do 20. 10. 1969. 4846

Pri zahvali je prišlo do napake. Pravilno se glasi, FRANCA KLINGBERGA in ne tako kot je bilo objavljeno v sobotni številki.

V Mostah nov cestni priključek

Na staro cesto je pravokotno v Mostah pri Zirovnici vodila cesta iz smeri HE Moste in novega stanovanjskega naselja. To cesto je novi odcep ceste v Mostah prese-

kal, priključek na novo cesto pa še ni urejen. Kako bodo tod vozili avtomobili, je splošno vprašanje, ki terja odgovor.

Na SGP Sava Jesenice so o tem povedali naslednje:

»Prometni strokovnjaki so ob prevzemu novega mostu in cestišča zahtevali, da se uredi nov priključek ceste od Savskih elektrarn v Mostah na skupno križišče v Zirovnici. Dosedanji priključek je za stalno ukinjen.

SGP Sava je že naročila projekt pri Podjetju za niz-

ke zgradbe v Ljubljani. To bo zahtevalo dodatna sredstva v znesku okrog 15 milijonov S din. Dogovorili smo se, da bo ta sredstva v višini 40 odstotkov prispeval cestni sklad SRS, 40 odstotkov bodo prispevale Savske elektrarne, drugo pa SGP Sava. Odkupili bodo zemljišča na trasi novega priključka in odstranili nekaj sadnih dreves. Z gradnjo bomo takoj začeli, da bi čimprej uredili celotno cestno problematiko v Mostah in Zirovnici.

J. V.

Tržičani so letos popili manj alkohola in več sadnih sokov

Po podatkih količine prodanih pijač v gostinstvu družbenega sektorja v tržiški občini, so Tržičani letos popili manj piva, vina in žganja kot lani, zato pa se je povečala količina prodanih sadnih sokov ter slatine in sodavice. V prvem polletju lani so v Tržiču v gostinstvu družbenega sektorja prodali 72.169 litrov piva, letos le 66.852 litrov. Vina so lani prodali 65.749 litrov, letos 51.152 litrov, medtem ko so lani iztočili 4639 litrov žganja, so ga letos prodali le 3822 litrov. Kot smo že omenili, se je na drugi strani povečala prodaja sadnih sokov, in sicer za 26,2 odstotka, slatine in sodavice pa za 32,7 odstotka.

vig

DELAVSKA UNIVERZA »TOMO BREJČ« KRANJ

razpisuje

a) prosta delovna mesta:

1. učitelj slovenskega jezika
pogoj: filozofska fakulteta — slavistika

2. knjigovez
pogoji: kvalificiran knjigovez
poskusno delo 1 mesec

3. tiskar na ofset tiskarskem stroju
pogoji: dokončana osnovna šola
poskusna doba 1 mesec

b) na osnovi določil čl. 43 a Temeljnega zakona o delovnih razmerjih delovna mesta z nepolnim delovnim časom

1. pomožni knjigovodja
pogoj: ekonomska srednja šola

2. kurir
pogoj: osnovna šola

Rok za prijave je 15 dni po objavi.

KMETIJSKO
ŽIVILSKI
KOMBINAT
KRANJ

SKLADIŠČE
(bivši Beksel)

obvešča

potrošnike krmil, da ima stalno na zalogi razna krmila za:

- kokoši nesnice in piščance
- krave molznice in tele
- prašiče
- koruzo v zrnju, šrot, pšenico, pšenično, tropine itd.

Cene zmerne
Dostava hitra

Danes, t. j. v sredo, dne 15. oktobra, bo odprta

GOSTILNA BLAŽUN

Grašč Franc, Kranj, Cesta talcev 7. (Klanc), tel. 22 001

• Domača gorenjska jedila

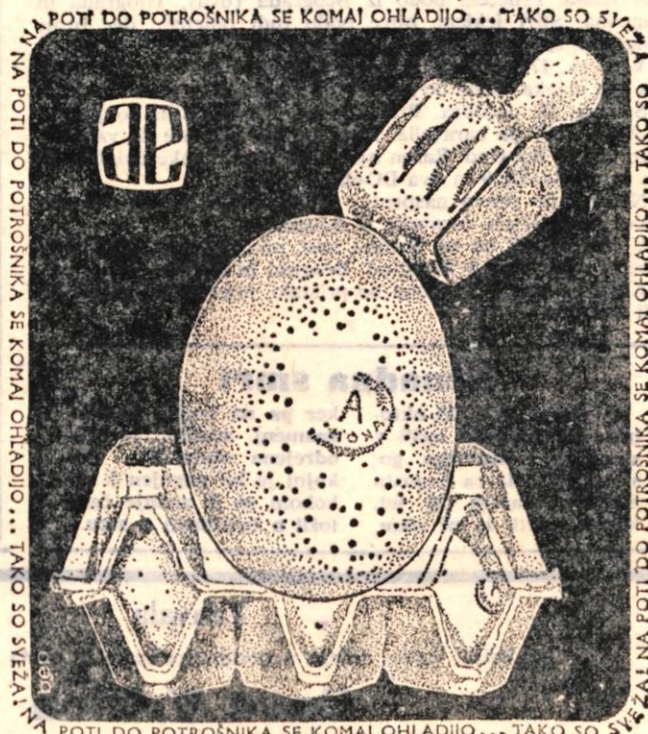
• Lovske specialitete

• Pijače vseh vrst

Vljudno vas vabimo, dobro boste postreženi!

GOSTILNA Blažun

dnevno sveža
čajna jajca

AGROKOMBINAT EMONA LJUBLJANA

KINO

Jesenice RADIO
15. oktobra amer. barv. CS
film OPICJI PLANET
16. oktobra amer. barv.
film GOSPOD Z LJUBEZN-
JO

Jesenice PLAVZ
15. oktobra amer. barv. film
GOSPOD Z LJUBEZNJO
16.—17. oktobra amer. barv.
film TARZAN IN DECEK IZ
DZUNGLE

Zirovnica
15. oktobra amer. barv. CS
film MASCEVALEC IZ RIM-
ROCA

Dovje-Mojstrana
16. oktobra amer. barv. CS
film MASCEVALEC IZ RIM-
ROCA

Kranjska gora
16. oktobra amer. barv. CS
film OPICJI PLANET

Radovljica
15. oktobra angl. barv. film
ČUDNE STVARI SO SE DO-
GODILE NA POTI V FORUM
ob 18. uri, franc. barv. film
PRVA IZKUSNJA ob 20. uri
16. oktobra amer. barv. film
CENA MASCEVANJA ob 20.
uri

Bled
15. oktobra amer. barv.

film PRISLI SO V KORDU-
RO ob 17. in 20. uri

16. oktobra amer. barv.
film PRISLI SO V KORDU-
RO ob 17. in 20. uri

17. oktobra franc. barv.
film NEVESTA V CRNINI
ob 17. in 20. uri

Skofja Loka SORA
15. oktobra franc. barv. CS
film CLOVEK PREVEČ ob
18. in 20. uri

16. oktobra amer. barv. CS
film »Fe« KOT FLINT ob 20.
uri

17. oktobra amer. barv. CS
film »Fe« KOT FLINT ob 18.
in 20. uri

Kranj CENTER
15. oktobra amer. barv. VV
film SLAVNI FANTJE ob 16.,
18. in 20. uri

16. oktobra amer. barv. VV
film SLAVNI FANTJE ob 16.
uri, amer. barv. film KAN-
KAN ob 18. in 20. uri

17. oktobra amer. barv. VV
film SLAVNI FANTJE ob 16.
uri, amer. barv. film KAN-
KAN ob 18. in 20. uri

Kranj STORZIC
15. oktobra amer. barv. CS
film MOJE PESMI, MOJE
SANJE ob 16. in 19. uri

16. oktobra amer. barv. VV
film SLAVNI FANTJE ob 17.
in 19. uri

17. oktobra amer. barv. VV
film SLAVNI FANTJE ob 17.

in 19. uri

Kamnik DOM

15. oktobra danski barv.
film STRESNIK, ZENE IN
SEKS ob 17.30. in 19.30.

Prepove- dane igre

Fanta, ki sta 20. septem-
bra letos splezala skozi
priprto okno bifeja KŽK
v Kranju in poskušala od-
preti blagajno, sta bila le
šest dni prej pustila svo-
je prstne odtise na oknu
zimskega kopališča v Kra-
nju.

V nedeljo, 14. septem-
bra, so se T. K., vajenec
poklicne šole; A. Z., dijak
tehnične srednje šole in
B. P., vajenec, vsi iz Kra-
nja vračali z mladinskega
plesa v Stražišču. Ker je
močno deževalo, jim je
prišlo na misel, da bi se
osušili pod fenj v zim-
skem kopališču. Po znani
poti, tako so se večkrat
ponoči kopali v bazenu, so
prišli v kopališče in se
osušili. Čez čas sta prišla
še dva fanta in eno dekle,
ki so prav tako poznali
skrivni vhod v kopališče.
Nekateri so se kopanja
kmalu naveličali in so za-
čeli brskati po stavbi. J.
M., star 16. let, si je dal
opraviti pri razglasni po-
staji in jo skušal vključi-
ti. Ker pa mu to ni uspe-
lo, je iztrgal mikrofona,
vzel še budilko in zapustil
kopališče skozi okno.

Nad skladiščna vrata pa
sta se s krampom spravi-
la K. T. in A. Z. V skladi-
šču sta v kartonsko škat-
lo naložila okoli 120 škat-
lic cigaret, 7 steklenic pi-
jače in še nekaj drobnarij
ter dva delovna gumirana
suknjiča. Kopališče je
družbica zapustila skozi
okno. Nato so plen skupaj
odnesli do skrišališča ob
Savi. Dež je cigarete tako
namočil, da jih je podjet-
je dobilo čez dober teden
dni nazaj skoraj popolno-
ma uničene.

Igra s plezanjem v tuje
prostore je za zdaj preki-
njena. Bodo plezali drugi?

L. M.

Nesreče v zadnjih dneh

Na Tomšičevi cesti na Jesenicah je v petek, 10. oktobra, zjutraj Franc Bergant, roj. 1900, z Jesenic zunaj prehoda za pešce prečkal cesto. Pri tem ga je zadel kolesar Bogdan Kejžar, star 16 let, z Jesenic. Oba sta padla. Bergant si je zlomil roko in so ga odpeljali v jeseniško bolnišnico, kjer pa je zaradi šoka še isti dan umrl.

Na Delavski cesti v Kranju je v petek zjutraj voznik oseb-
nega avtomobila Blažo Marič iz Vukovara zadel Albino Krapeš
iz Kranja, ki je nepričakovano izza avtobusa hotela čez cesto.
V nesreči je bila Krapešova le laže ranjena.

Na cesti od Podkorena do Kranjske gore je v petek popo-
ldne zavozil s ceste in trčil v drevo voznik osebnega avtomobila
nemške registracije Nedeljko Topić iz Banja Luke. Voznik je
bil v nesreči hudo ranjen. Škode na avtomobilu je za 15.000 din.

V križišču cest II. in III. reda med Kranjem in Brnikom
je v soboto, 11. oktobra, 22-letna kolesarka Pavla Čebulj iz
Voklega izsiljevala prednost pred tovornim avtomobilom, ki
ga je vozil Franc Strhan iz Senčurja. Tovornjak je kolesarko
opelzil, tako da je padla po cesti in dobila pretres možganov.
Odpeljali so jo v ljubljansko bolnišnico.

V soboto popoldne se je na cesti prvega reda pred pred-
rom Ljubno pripetila hujša prometna nesreča. Pred predrom
je kolona vozil zmanjšala hitrost. Voznik osebnega avtomobila
Viktor Barlič, roj. 1951, iz Ljubljane je vozil v prekratki var-
nostni razdalji, tako da se je zaletel od zadaj v osebni avto-
mobil, ki ga je vozil dr. Franc Ločniškar iz Ljubljane. Pri
tem pa je Barličovo vozilo zaneslo na levo stran ceste, kjer je
čelno trčil s tovornim avtomobilom, ki je pripeljal iz naspro-
tne smeri. V nesreči so bili težko ranjeni voznik Barlič, Slavica
Barlič ter Tomaž in Helena Barlič. Voznik tovornjaka Jože
Pesjak iz Loke pri Trzinu je bil le laže ranjen. Škode na
vozilih je za 30.000 din.

Na cesti I. reda v vasi Potoki je v soboto pozno ponoči
voznik osebnega avtomobila italijanske registracije Albano
Massino v blagem ovinku zaradi neprimerne hitrosti zapeljal
s ceste. V nesreči sta bila voznik in sopotnica le laže ranjena,
škode na avtomobilu pa je za 30.000 din.

V nedeljo, 12. oktobra, je na cesti II. reda pod Mihovim
domom na Vršiču voznik osebnega avtomobila Reihard Wesol
iz Berlina zaradi neprimerne hitrosti v ovinku zavozil s ceste,
tako da se je avtomobil prevrnil na bok. Voznika in sopotnika
so ranjena, prepejani v jeseniško bolnišnico. Voznik je vozil na
rally ocenjevalni vožnji iz Bovca prek Vršiča. Škode na avto-
mobilu je za 12.000 din.

V noči od 10. na 11. oktober je neznan voznik osebnega
avtomobila zastava 750 v Cerkljah zavozil s ceste in zadel ob
telefonski drog, ga odlomil ter po nezgodi odpeljal naprej.
Škode na telefonski napeljavi je za 1000 din.

Zaradi neprimerne hitrosti je v nedeljo nekaj pred eno uro
zjutraj na cesti med Kokrico in Belo voznik osebnega avto-
mobila Janez Bizjak iz Mavčič zavozil s ceste in trčil v drevo.
V nesreči sta se hudo ranila sopotnika Ivan Zevnik in Franc
Jenko, medtem ko sta bila Janez Bizjak in Milan Drakster
le laže ranjena. Škode na avtomobilu je za 6000 din.

Na cesti tretjega reda med Trebijo in Zirmi sta v nedeljo
popoldne trčila mopedist Janez Jereb iz Dobručevega in voznik
osebnega avtomobila Bogdan Rupar iz Idrije. Nesreča se je
pripetila, ker je voznik mopeda vozil v ovinku po sredini
ceste. Voznik mopeda je bil v nesreči ranjen. Škode na vozilih
je za 2500 din.

L. M.

Vlom v trafiko

V noči od nedelje, 12. okto-
bra, na ponedeljek, 13. okto-
bra, je neznanec vlomil v
kiosk »Tobak« na Jesenicah
pri samskem domu. Vlomil
je, odnesel zvečilne gum-
le, vžigalnik in kemične
svinčnike v vrednosti 102 din.

Kličemo Brnik

V četrtek, 16. oktobra, bodo na brniškem letališču pristala
štiri letala. Priletela bodo iz Beograda (dva), Titograda in
Münchena. Štiri jeklene ptice bodo tudi odletele: dve proti
Beogradu, ena proti Titogradu in ena v München.

V petek, 17. oktobra, se bosta z brniške vzletne steze dvig-
nila dva orjaka. Eden bo poletel v Beograd, eden pa v Titograd.

Sobota, 18. oktobra. Pravi živžav. Ob enajstih bo pristal
DC-9, ob enih pa caravella. Le-ta bo čez pol ure že vzletela.
Njen cilj je Beograd. Razen nje se bo med oblake dvignila še
ena caravella, DC-9 in dva DC-6B.

Nedelja bo pravo nasprotje soboti. Malo čez deveto uro
zvečer bo priletela caravella iz Beograda.

V ponedeljek bo na Brniku spet precej letal. Kam bodo
popeljala potnike? V Titograd, Beograd in Zürich.

Kaj pa v torek? Pet letal bo pristalo, prav toliko pa jih bo
tudi odletelo.

Nenadna smrt

V ponedeljek, 13. okto-
bra, dopoldne so našli v
stanovanju mrtvega go-
stinskega delavca Avgusta
Strniša, starega 28 let.
Vzrok smrti še ni znan,

ker pa na truplu ni bilo
znamenj nasilja, je bila
odrejena obdukcija. Po-
kojni je bil nagnjen k al-
koholizmu in je zadnje čase
tožil o bolečinah v srcu.

Zahvala

Ob boleči izgubi našega nepozabnega moža in očeta

Save Vrbica

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem,
ki so ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti in poklonili
toliko cvetja, nam pismeno in ustno izrazili sožalje in sočustvovali z nami.
Posebej se zahvaljujemo godbi iz Kranja, društvu upokojencev za izkazano
čast. Zahvaljujemo se govornikom, organizacijam ZB NOV, ZK, gasilcem in
krajevni skupnosti Trboje. Hvala tudi Rudiju Komurki za njegovo požrtvoval-
nost v dneh največje žalosti. Vsem in vsakomur še c krat iskrena zahvala.

Zalujoči: žena Marija, sin Milan in hčerki Mirjana
in Anica

Trboje, dne 11. 10. 1969

Zahvala

Ob izgubi moje drage žene in hčerke

Marije Bernik in hčerke Mojce

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste sočustvovali
z nami, nam izrekli sožalje in nam kakorkoli po-
magali ob tako bridki izgubi žene in hčerke. Zahva-
ljujemo se tudi vsem za poklonjeno cvetje, in sprem-
stvo na zadnji poti. Posebna zahvala tudi dobrim
sosedom za izkazano pomoč.

Zalujoči: mož Filip, otroci Miran, Nu-
ška, Franci in Irena

Češnjica, 15. 9. 1969

Obisk pri naših telesnovzgojnih organizacijah

Tudi v Kranju bi želeli nastopiti

Kranjski smučarski skakalci se tudi letos marljivo pripravljajo na novo tekmovalno sezono, čeprav je njihov program priprav letos nekoliko drugačen kot je bil v preteklih letih. V letošnjem letu namreč ne morejo v pripravljalni dobi redno vaditi na umetni masi, ker je skakalnica iz umetne mase na Mostecu v Ljubljani zaradi rekonstrukcije neuporabna. Na vso srečo imajo odlične stike z dvema češkoslovaškima kluboma. V okviru že dveletnega sodelovanja med Crveno zvezdo oziroma Duklo iz Banjske Bistrice v ČSSR so imeli že dvakrat po en teden trening na njihovi 60-metrski skakalnici iz umetne mase. Prvič so bili Kranjčani v Banjski Bistrici v avgustu, drugič pa konec septembra. Pred prehodom na sneg imajo v načrtu še en krajši trening na umetni masi, in sicer od 21.—26. oktobra, prav tako v tem znanem češkoslovaškem zimsko-sportnem središču. O pripravah na novo sezono nam je več povedal eden izmed trenerjev kranjskega Triglava Dejan Sink.

»Dosedanji treningi so zelo dobro uspeli in so trenutno tisti, ki so vadili na umetni masi v ČSSR v boljši formi kot so bili lani ob tem času. Žal pa smo morali v priprave zajeti le skromno število tekmovalcev. Zato je bilo večje število ostalih skakalcev, čeprav praktično vadijo nepretrgoma za novo sezono že od 1. julija dalje, ostalo brez vadbe na skakalnicah. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev smo v te treninge vključili le 10 najbolj perspektivnih tekmovalcev. Sicer pa imamo redne skupne klubske treninge dvakrat tedensko, od 6. oktobra dalje redno vsak ponedeljek in četrtek v telovadnici osnovne šole v Strazišču. Udeležba je zelo dobra, saj smo vpeljali zelo strog režim vadbe, kajti kdor ne bo redno vadil pred sezono, ga ne bomo več imeli za aktivnega člana kluba in bo moral vrniti klubske smuči, ki jih bomo nato izročili številnim novim pionirjem, ki se vedno večjem številu pripravljajo v klub prav zaradi vedno večjih uspehov kranjskih skakalcev na mednarodnih tekmovaljih, predvsem v zadnjem času v ČSSR in Zahodni Nemčiji.«

● Kaj menite o izvrstnih rezultatih, ki jih je dosegel v zadnjem času Peter Štefančič v ČSSR?

»Peter se je na novo sezono kondicijsko tako dobro pripravil kot doslej še nikdar. Prav zaradi boljše kondicijske pripravljenosti in spremenjenega načina odri-va, mu ni težko glede na njegovo odlično fizično telesno konstrukcijo dosegati velikih dolžin. Doslej je v ČSSR v pripravljalni dobi na štirih tekmah dosegel drugo mesto, enkrat pa je premagal vso češkoslovaško elito. V novi zimski sezoni pričakujem, da bo Peter dosegel največje uspehe predvsem na večjih skakalnicah, saj mu le-te v zadnjem času najbolj dobro »ležijo.«

● Vaše želje pred novo sezono?

»Želim si, da bi bila nova sezona enako uspešna kot so bile zadnje tri, predvsem pa bi želel skupaj z našimi najboljšimi skakalci, ki igrajo v svetu vedno večjo vlogo, da bi se lahko tudi enkrat kranjski skakalci predstavili v Kranju kranjskim gledalcem na novi 75-metrski skakalnici, za katero upam, da bo dograjena prihodnje leto.

Od vseh kranjskih športnikov smo namreč še vedno glede objektov na najslabšem.«

J. J.

Sindikavno prvenstvo v kegljanju

V počastitev 50. obletnice delovanja revolucionarnih sindikatov se je prejšnji ponedeljek v radovljiski občini pod pokroviteljstvom občinskega sindikalnega sveta in občinske zveze za telesno kulturo začelo občinsko sindikalno prvenstvo v kegljanju na asfaltu.

Po prijavah sodeč je bilo v sindikalnih organizacijah za to tekmovalje veliko zanimanje, saj se je prijavilo kar 30 ekip (180 članov sindikata) iz 19 sindikalnih organiza-

cij v občini. Iz Iskrinega obnove v Lipnici pa se je prijavila celo ženska kegljaška ekipa, čeprav v tekmovalnih pravilih ta disciplina ni bila predvidena. Tekmovanje bo končano 23. oktobra.

Zmagovalna ekipa bo dobila prehodni pokal občinskega sindikalnega sveta Radovljica in kovan kip kegljača. Razen tega pa bodo še tri najboljše ekipe in posamezniki dobili v trajno last spominske pokale.

A. Z.

Štefančič premagal Jiri Raško

V ČSSR se vrstijo iz tedna v teden nova tekmovalna smučarjev-skakalcev, na katerih nastopajo poleg domačih reprezentantov tudi štirje Jugoslovani (Štefančič, M. Mesec, Dolhar in Prelovšek), ki letos skupaj vadijo s Čehoslovaki pod vodstvom češkega trenerja Zdeneka Remze. Na zadnjih dveh tekmovaljih je Peter Štefančič spet zabeležil izvrstne uspehe. V petek je na zaključni tekmi v Rožnovu premagal vso češkoslovaško elito z olimpijskim zmagovalcem

Jiri Raško na čelu. Peter je bil tako prvi inozemski skakalec, kateremu je uspelo premagati na češkoslovaških skakalnicah Čeha Jiri Raško v zadnjih treh letih.

Na nedeljski tekmi v Liberecu pa je Štefančič dosegel odlično drugo mesto. Torej same razveseljive novice pred sezono! Želja je, da bi nas ta mladi kranjski skakalec s podobnimi uspehi razveseljeval tudi v zimski sezoni.

J. Javornik

Uspela prirediteljev

Atletski klub Triglav je na kranjskem stadionu organiziral v soboto popoldne prvi pionirski miting republiškega značaja. Na tekmovalju je sodelovalo 90 tekmovalcev iz Trbovelj, Ljubljane in Kranja. Ob izrednih vremenskih razmerah in odličnih napravah so najmlajši atleti dosegli vrsto zelo dobrih rezultatov, med njimi tudi nov slovenski rekord za pionirje v teku na 300 m (Šimunič 37,4). Zadovoljstvo posameznikov in prijetna atmosfera med tekmovalcem kažejo, da bi bilo take in podobne prireditve potrebno organizirati tudi v bodoče.

Prireditelj je za tri prvo-uvrščene v vsak disciplini pripravil diplome; Kavčičeva, Paplerjeva (obe Triglav) in Smrečnikova (Olimpija) ter Šimunič (Rudar), Osovnikar (Tr) in Zupančič (Ol) pa so kot najboljši posamezniki prejeli spominska darila.

REZULTATI — pionirji — 60 m: Šimunič 7,5, Kahne in Kanduč (vsi Ru) 7,6; 100 m:

Kahne 12,1, Stošički 12,5, Kanduč (vsi Ru) 12,7; 300 m: Šimunič (Ru) 37,4, Jakovac 45,9, Kopar (oba Tr) 47,6; 600 m: Zupančič (Ol) 1:36,1, Gorobinko (Ru) 1:46,3, Alidjanovič (Tr) 1:55,4; višina: Lovše (Ru) 160, Sešek (Ol) 155, Sluga (Ru) 150; troskok: Osovnikar (Tr) 12,79, Fišinger (Ol) 11,08, Kanduč (Ru) 10,96; krogla: Lotrič (Tr) 10,90, Kahne (Ru) 10,33, Rot (Tr) 10,30; kopje: Alič (Ru) 42,75, Rot (Tr) 37,72; 4 x 100 m: Olimpija 51,7, Rudar 52,3, Triglav I. 62,0;

PIONIRKE — 80 m ovire: Kavčič 13,1, Brce 15,6, Pogačnik (vse Tr) 16,6; 60 m: Inkret 8,4, Švajger (obe Ol) 8,6, Puhar (Tr) 8,8; 300 m: Smrečnik (Ol) 44,6, Raduha (Tr) 49,1, Brce (Tr) 50,3; daljina: Kavčič (Tr) 47,7, Švajger (Ol) 45,0, Papler (Tr) 42,5; krogla: Papler (Tr) 9,39, Muhič (Ru) 7,41, eRmic (Tr) 6,61; disk: Papler 31,49, Remic 19,74, Vizjak (vse Tr) 13,65; 4 x 100 m:

Triglav I. 58,2, Triglav II. 60,3, Rudar 61,9.

M. Kuralt

Kegljanje Jože Turk republiški prvak

Kranjčan Jože Turk je osvojil naslov republiškega prvaka v kegljanju za leto 1969 na kegljišču v Celju. Dosegel je odličen rezultat 1876 kegljev.

Odlično pa sta se uvrstila tudi njegova klubska kolega Česen in Ambrožič. Prvi je zasedel tretje mesto, Ambrožič pa se je uvrstil na sedmo mesto. Od ostalih gorenjskih kegljačev je bil najboljši Kranjskogorčan Pečar, ki se je uvrstil na osmo mesto.

J. J.

Od nedelje do nedelje

NOGOMET — Kranjski Triglav je v nedeljo zaslužen zmagal v Ajdovščini, kjer je premagal domače Primorje s 3:1 (2:1). Lep uspeh pa so zabeležili tudi škofjeloški nogometaši, ki so doma odpravili Zagorje z 2:1 (2:1). Novinec v ligi Lesce pa je doživel hud poraz v Kopru z istoimenskim moštvom z 0:5 (0:2).

Prihodnjo nedeljo je prost termin. Zato bodo nogometaši startali šele 26. oktobra, ko bodo na sporedu naslednje tekme: Triglav : Adria in Lesce : LTH.

ROKOMET — Oba gorenjska predstavnika v moški republiški ligi sta to nedeljo ostala praznih rok. Tržič je doma izgubil z Ribnico s 17:18 (6:8), Kranjčani pa so doživeli hud poraz v Piranu z 12:26 (5:12). V nedeljo bosta gorenjski ekipi igrali takole: Kranj : Slovan, Slovenj gradec : Tržič.

V ženski republiški ligi pa je ekipa Selc morala kloniti v borbi za drugo mesto ljubljanskemu Slovanu s 7:9 (3:5). V nedeljo bodo rokometašice Selc doma gostile ekipo Brežic.

ODBOJKA — V drugi zvezni ligi so Jesenice doma izgubile z Modričem z 2:3. V republiških ligah pa so bili zabeleženi naslednji rezultati: moški — Kamnik : Novo mesto 3:0, ženske — Kamnik : Maribor 1:3 in Jesenice : Celje 1:3. Pri prihodnjega kola: Maribor : Kamnik, Fužinar : Jesenice.

J. Javornik

Kranjski alpski tekmovalci vabijo

Nova zimska sezona se naglo bliža in vsi smučarji se marljivo pripravljajo, da bi stopili na sneg čim bolj kondicijsko pripravljeni. V zvezi z novo sezono imajo smučarji — alpski tekmovalci kranjskega Triglava v petek, 17. oktobra, ob 19. uri v avli skupščine občine Kranj predsezonski sestanek, na katerega vabijo predvsem pionirje in njihove starše, kjer naj bi se domeni- li o pospešeni vadbi za novo tekmovalno sezono.

J. J.

Stari vrh med včeraj, danes in jutri

V Sloveniji ni veliko občin, ki bi se lahko ponašale s tolikimi možnostmi za razvoj turizma kot Skofja Loka. Žal so možnosti eno, stvarnost pa čisto nekaj drugega. Res je, da vsakoletno dopustniško »preseljevanje narodov« dobiva že kar vznemirljive razsežnosti, da postaja izredno pomemben vir deviz in da »oblebane« države — turistične velesile, med katere sodi tudi Jugoslavija, na njegov račun krepko zaslužijo. Toda prav tako je res, da moderni turizem ni več podoben mizici pogrnjeni se, ki samo daje. Zahteve po udobju, po najrazličnejših dodatnih storitvah so ga spremenile v neke vrste industrijo, kjer veljajo trdni zakoni ponudbe in povpraševanja. Če hočeš nekaj dobiti, moraš poprej nekaj žrtvovati. Morske obale brez hotelov in zabavišč, gore brez koč ter smučišča brez žičnic bodo ostala pusta in prazna. Sodoben letovišar je izbirčen, zgolj naravne lepote in zgodovinske znamenitosti mu ne zadoščajo. Zato danes kraj z ugodnimi turističnimi pogoji še ni turistični kraj. In odgovorni ljudje se tega dobro zavedajo. Ko so lani v Skofji Loki sestavljali program razvoja turizma — zimskega, letnega in kmečkega — je bilo očitno, da bo njegova uresničitev stala težke milijone. Pri investiranju naj bi sodelovala — poleg skupščine — tudi mnoga domača podjetja, med katerimi velja omeniti zlasti Transturista. Slednji je prevzel enega najzahtevnejših, najdražjih in verjetno najpomembnejših projektov — ureditev zimskošportnega središča Stari vrh. O Starem vrhu, o usodi dosedanjih načrtov za gradnjo žičnic, ki so drug za drugim propadli, smo pred časom že pisali. Tedaj je le malo Lokačanov verjelo trditvam občinskih mož, trditvam, da se zgodovina ne bo ponovila, da tokrat mislijo resno.

ZGODBA O POSTANI JUHI

»Načrte v zvezi s Starem vrhom bi lahko primerjali s postano juho: gostilni, kjer ti jo servirajo desetkrat zapored, boš enajstič obrnil hrbet, pa naj še tako hitro za-trjevati, da so končno skuhalo dobro,« je znan škofjeloški šalivec duhovito komentiral nezaupanje svojih someščanov.

Da bi zvedeli, če in kako napredujejo stvari, kdaj nameravajo začeti z gradnjo in kje bodo speljane sedežnice ter vlečnice, smo obiskali direktorja Transturista tov. Vena Doljaka.

»Sistem žičnic na Starem vrhu bomo najbrž začeli graditi že letos. Sredstva so zagotovljena in le še tehnične težave zadržujejo. V prvi fazi (do leta 1973 — op. p.) nameravamo postaviti sedežni-

co, eno vlečnico in nekaj bifejev. Obseg druge in tretje etape del pa je odvisen od zanimanja turistov, od tega, ali bo Stari vrh kot zimskošportno središče za smučarje dovolj privlačen. Treba je namreč biti previden, čeprav ni verjetno, da bi čudoviti tereni pred vrati Ljubljane, komaj 34 kilometrov proč, ostali nezapazeni,« je povedal tov. Doljak.

Dohod od spodnje postaje sedežnice, do vasi Streluše, ki leži poldrug kilometer stran od nove ceste v Selško dolino, mislijo začeti razširjati in utrjevati že ta mesec. Kar pa se tiče same sedežnice, bo to eden največjih objektov te vrste v Sloveniji. Dolg naj bi bil 1700 metrov. Višinska razlika med lokacijama spodnje in zgornje postaje — slednjo mislijo zgraditi tik ob sedanji koči — je 510 m. Računajo, da bo žičnica sposobna prepeljati 900 oseb na uro.

Hkrati s sedežnico name-ravajo dokončati tudi 850 m dolgo vlečnico. Smučarje bo potegnila od vasi Zaprevalj do pobočja pod vrhom Starrega vrha. Načrti predvidevajo enake zmogljivosti kot pri sedežnici — 900 ljudi na uro.

Obenem z naštetim naj bi zgradili še dve samopostrežni restavraciji — sedanja dotra-jana koča je že zdavnaj premajhna — in strojno obdelali nekatere smučarske proge (na Starem vrhu je teren zelo raznolik, primeren tako za vrhunškega tekmovalca kot za začetnika). Velja omeniti, da resno razmišljajo o ureditvi posebne razsvetljave, ki omogoča nočno smuko.

POGLED V BODOCNOST

Se nam torej zares obetava vo zimskošportno središče, doraslo Krvavcu, Voglu, Zelenici, Kranjski gori...? Turistični delavci odgovarjajo pritrdilno in tudi direktor Transturista je optimist.

»Skofja Loka z okolico, Bohinj in Pokljuka so tri središča, kamor nameravamo v prihodnjih desetih letih največ vlagati. Izdelali smo

poseben investicijski program, ki daje prednost tako imenovani turistični infrastrukturi in ki ga po potrebi lahko razširimo na druga območja.«

Stari vrh je torej samo majhen del pisanega mozaika novosti, ki obetajo iz škofjeloške občine napraviti turistično Meko. Ko bodo končane vse tri faze izgradnje, ko bodo njegova pobočja preprežena z vlečnicami in sedežnicami ter posuta z bifeji, kočami in domovi, utegne spričo primerne lege ter gladkih, travnatih terenov, spričo snega, ki ne skopni celih pet mesecev in zaradi majhne oddaljenosti od Ljubljane, postati priljubljen cilj domačih in tujih gostov. Seveda so to zgolj domneve in predvidevanja. Ne gre jih jemati kot gotovo dejstvo. Drži pa, da sta se Transturist in skupščina občine Skofja Loka stvari lotila hudo resno ter da primerjava s postano juho ni več umestna.

I. Guzelj

Navdušenje kljub slabemu vremenu

Folklorni ansambel Jedinstvo iz Splita je preteklo soboto navdušil kranjsko občinstvo, ki žal ni napolnilo v celoti dvorane kina Center. Kljub temu pa bo ansambel zaradi navdušenja maloštevilnih nad narodnimi nošami ter nad nastopom samim verjetno prihodnje leto prišel na daljše gostovanje po Gorenjski. Gostje so se tudi odpovedali honorarju za sobotni nastop v korist kranjskih plavalcev.

V Bohinju snemajo film

Na začetku tega tedna je prišla v Bohinj filmska ekipa, ki v starem, zapuščenem semiku pri vasi Soteska snema nov celovečerni partizanski film Onkraj. Scenarij zanj sta napisala Matej Bor

in režiser filma Jože Gale in pomeni v bistvu filmsko prireditve ene najlepših in najbolj doživljajskih partizanskih balad Kurir, katere avtor je Matej Bor.

Film pripoveduje o življe-

nju dveh mladih ljudi, partizanskega kurirja in aktivistke z osvobojenega ozemlja, ki ju loči močan in navidez ne-probojen sovraščnikov obroč. Prav zato nosi nov slovenski film naslov Onkraj.

Vlogo kurirja igra član zagrebškega dramskega gledališča Ivica Vidović, aktivistko pa dijakinja III. gimnazije iz Ljubljane Jasna Androjna. Razen njih bomo na filmskem platnu videli vrsto znanih slovenskih filmskih in gledaliških igralcev: Arnolda Tovornika, Borisa Cavazza, Mirka Bogataja, znanega iz Sedmine, Janeza Eržena, Janeza Skofa itd. Glavni snemalec je mojster Aleksander Petković iz Beograda.

Režiser filma Onkraj Jože Gale nam je povedal, da se bo filmska ekipa kmalu preselila v Ljubljano, kjer bodo na gradu posneli nekaj prizorov, nato pa še na Dolenjsko, vendar se za kraj še niso odločili.

Družbeno obrt predstavlja le Elektrotehniško podjetje

Sejem še ni postal ogledalo gorenjske obrti

(Nadalj. s 1. str.)

kaze o delu v posameznem poklicu, razna predavanja, športna srečanja in podobno. »Žal nam ni uspelo. Odgovorili so nam, da za zdaj ni denarja in da bi takšne dopolnilne dejavnosti v okviru sejma morda lahko pripravili prihodnje leto.«

Ugotovitvi, da imajo obrtniki (nekateri) danes toliko dela, da nimajo potrebe, da bi svoje izdelke predstavljali na sejmu in da po drugi strani ni denarja, da bi ob sejmu izkoristili priložnost in skušali tudi mladino zainteresirati za obrtni poklic, kaže, da je na področju obrti na Gorenjskem vrsta nerešenih vprašanj. Predvsem se kaže na področju zasebne obrti velika razdrobljenost. Ta pa povzroča težave tudi družbenim obrtnim podjetjem. Razen tega se v večini primerov kaže slaba tehnična opremljenost in sla-

ba kadrovska struktura. Zato se ne hote vsiljuje ugotovitev, da bi tako zasebna kot družbena obrt pri zbiranju sredstev v prihodnje morali ubrati skupno pot. Le tako bi lahko ena kot druga sledili tehničnemu razvoju in raznim novostim in seveda tudi pripomogli, da bi se mladi že na koncu osnovne šole v večji meri odločali za delo v obrti oziroma nadaljevanje šolanja v strokovnih šolah.

Ob koncu torej lahko ugotovimo, da letošnji drugi sejem obrti in opreme v Kranju še ni postal ogledalo gorenjske obrti, kjer bi se pokazalo, kaj znajo strokovni delavci narediti za potrošnika. Prav tako sejem še ni veran odsev, kakšno gospodarsko vlogo ima obrtna dejavnost na Gorenjskem. Zato bi bilo prav, da bi do prihodnjega sejma na tem področju naredili korak naprej. A. Z.

Ustvarjalci novega slovenskega filma Onkraj med odmorom. — F. Perdan